

NEW YORK TIMES BESTSELLER

A close-up, high-contrast photograph of an elephant's head, focusing on its eye, ear, and a single tusk. The elephant's skin is dark and heavily wrinkled, with the tusk appearing as a bright, curved white shape against the dark background.

Jodi
Picoult

szelíd vadak

Jodi Picoult
Szelíd vadak

Fordította Babits Péter

Jodi Picoult

Szelíd vadak

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Jodi Picoult: *Larger than life*
Copyright © 2014 by Jodi Picoult
Hungarian translation © Babits Péter, 2014

This translation is published by arrangement with Ballantine Books,
an imprint of Random House, a division of Random House LLC.

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó, az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó az Athenaeum Kiadó ügyvezetője
1086 Budapest, Dankó utca 4–8.

Tel.: 1-235-5020

www.athenaeum.hu

www.facebook.com/athenaeumkiado

athenaeum@lira.hu

Felelős szerkesztő: Kónya Orsolya

Műszaki vezető: Rácz Julianna

Borítóterv: Földi Andrea

Elektronikus verzió: eKönyv Magyarország Kft.

www.ekonyv.hu

ISBN 978-963-293-352-8

1999, Botswana

Néhány perccel azután, hogy megkapom életem legrosszabb híret, odaérek a vérengzés helyszínére.

Az öt elefánt az oldalán fekszik a poros dombok közt, mintha csak furcsa kinövések lennének a tájban. Legyek dongnak a kiszikkadt földön, elszivárgó fekete vérük körül; felettük sötét papírforgóként kavarnak a keselyűk.

Leparkolom a Land Róvert a mopanifa alatt, hogy gyalogoljak a tetemekig. Életjeleket keresek, de úgysem találok. Még nem tudni, hogyan szedték le az orvvadászok a csordát – puskát és dárdát használnak, néha méregbe mártott nyilat. Kelet-Afrikából hallani megmérgezett ivóhelyekről és tehetetlenül az oldalukra bukó elefántokról is.

A legnagyobb elefántot ismerem. Karabónak félhold alakban beszakadt a jobb füle, amely most halotti lepelként borul az arcára. Úgy hajtom vissza, mintha csak a takarót simítanám el az ágyon, hogy felfedjem a sebet. Arca befejezetlen egyenlet, tompa végekkel ott, ahol az ormánynak és az agyaraknak kellene lennie.

Összegörnyedek, és a rosszullét környékez, görcsösen karolom át a térdemet. *Szedd össze magad, Alice*, mondogatom magamnak. *Végezd a dolgod.*

Nem először látok halálesetet; erre is megvan a protokoll. Amikor egy elefánt elpusztul, mi, kutatók kötelességtudóan feljegyezzük az esemény helyszínét és időpontját a csordáról vezetett nyilvántartásba. Kapcsolatba lépünk egy vadőrrel, hogy fűrészelve le az agyarakat, mielőtt az éj leple alatt a falusiak tennék, majd eladnák a feketepiacon. A tetemet hátrahagyjuk a sakáloknak és hiénáknak. De mit tegyünk akkor, ha az agyarak már hiányoznak? Ha emiatt történt az egész vérengzés?

Úgy hallom, a kínaiak abban a hitben élnek, hogy az elefántok ugyanúgy levetik az agyarukat, mint a szarvasok az agancsukat; hogy nem is sejtik, milyen áron jutnak hozzá az áhított elefántcsont függőkhöz és faragványokhoz. A járulékos veszteségekről pedig végképp nincs fogalmuk: az itt lemészárolt öt állatra még több olyan jut, aki kétségbeesetten próbál menekülni az orvvadászok elől, miközben már nincs mátriárkája, hogy elvezesse vízhez és élelemhez, elkerülje a veszélyforrásokat. Ha a vezérnőstény meghal, a csorda kollektív emlékezete veszik el.

E pillanatban az egész túl sok nekem, sírva fakadok. Mert folyton rossz dolgok történnek. Mert megint elkéstem. Mert tegnap ezek az elefántok még a családomhoz tartoztak, ma pedig már nem.

Talán a fojtott zokogás hangjai miatt, talán a szél vált hirtelen irányt, hogy elvigye nagyon is emberi szagomat, de hirtelen mozgolódás vonja magára a figyelmem. Ahogy felnézek, elefántborjút látok, egy csöppséget, akinek az ormánya még úgy fityeg, mint egy sebtében kitett vessző, amint kikémlél halott anyjának hegygerince mögül.

Legfeljebb pár hetes; alig egy méter. Nekiveselkedik anyja roppant testének, ahogy próbálja felállítani. A szája felé nyújtogatja ormányát, ahogyan máskor is teszi, ha megnyugtatóra vágyik, de már nincsen száj, nincsen semmi.

Nincsen anyja.

– Szia, kicsim – szólítom meg halkán, ahogyan az elefántok szeretik. – Nyugi, nincs semmi baj.

Felé lépek, mielőtt meggondolhatnám a dolgot – talán még nem kifejlett elefánt, de máris vagy ötven kilóval nehezebb nálam. Nem akarom, hogy megriadjon és elmeneküljön, miközben tudom, hogy úgysem tenne ilyet. Addig őrködik az anyja felett, amíg végül követi őt a halálba.

A saját szememmel láttam.

Néhány hónappal ezelőtt még Dél-Afrikában, a Madikwe Vadrezervátumban, az ott élő fiatal elefántok között dolgoztam, akik a Kruger Parkból, az 1990-es években zajló kiterjedt állományritkítás idején menekültek át. Akkoriban a kormány által felbérelt vadászok helikopterrel lőtték ki a mátriárkákat. Tiltott idegmérgeket használtak, amelyek úgy okoztak teljes bénulást, hogy az áldozat mindvégig öntudatánál maradt. Amint a mátriárka kihullt, a csorda tagjai zavarodottan és kétségbeesetten tömörültek köré, s miután a vezérük már nem mondhatta meg nekik, mikor és merre meneküljenek, könnyen végezhetek velük. A borjakat megkímélték és még könnyebben begyűjtötték, mert sosem hagyták magára elesett anyjukat. Az árvákat vagy tengerentúli állatkertekbe és cirkuszokba küldték, vagy egy olyan rezervátumba, mint a Madikwe, hogy új csordákba tömörüljenek. A terv hosszú távon gyászosan megbukott: az árvák abnormálisan agresszívvé váltak. Mátriárka híján senki sem adta át nekik a közösségi viselkedés normáit.

Itt, Botswanában sosem zajlott ilyen mustra, így rezervátumok sincsenek az árváknak. Ha elmondom a főnökömnek, Grantnek, mit találtam, azt fogja felelni, hogy majd a természet bevégzi a többit.

Elég közel kerülök a borjúhoz, hogy lássam a homlokán meredező szőrszálakat, szemének sötét foltjait.

Tudósként tanulmányoznom kell a vadon élő állatokat, nem beavatkoznom a folyamatokba – ezért nem hívnak állatvédőnek. Az elmúlt évben sokszor gondoltam rá, hogy ezzel is csak kibúvót keresünk, amiért nem vállalunk felelősséget olyasmért, ami eredendően gonosz és rossz.

A borjúval egyszerre riadunk meg, amikor az egyik keselyű zuhanórepülésben ráveti magát az elefánt tetemére, hogy kitépjen egy darabot nyers húsából. Addig kiáltozok és verdsek a karommal, amíg a madár újra felemelkedik az égre, hogy egy pillanatra elhomályosítsa a napot.

Mire visszafordulok a borjúhoz, már két lépéssel közelebb merészkedik hozzám. Ebből tudom, hogy nincs mese: meg fogom szegni a szabályokat. Megint.

*

Tízévesen ott álltam egy felfordított ládán a pódium mögött, és kétségbeesetten próbáltam nem rosszul lenni. Izzadt a tenyerem és összekoccantak a térdeim, míg az arcok tengerében kutattam az egyetlen után, ami számított. Tudta, hogy aznap lesz az előadásom. Megígérte, hogy eljön.

– Az elefántok és az emberek élete nem is különbözik egymástól annyira – folytattam alig hallható hangon. Kezemben szorongattam az akvarellt, amit egy afrikai elefántról készítettem; a vastag papír széleit gyűrögettem, és tudatos erőfeszítés kellett ahhoz, hogy ellazítsam ujjaimat. Éreztem, ahogyan a szavak felkúsznak a torkomon, miközben minden pillanatban visszazuhanással fenyegetnek; tudtam, hogy lángoló vörös az arcom, ezért mindenki rám bámul, amitől csak még jobban kipirultam. Hallgatóság előtt sosem tudtam beszélni, de aznap, amikor a zsúfolásig telt tornateremben elővezettem kutatási projektemet, olyan mértékben halálra váltam, mintha egy szál bugyiban kellett volna bemennem az osztályba.

Nyeltem egy nagyot.

– Élete során az elefánt nagy hatást gyakorol a környezetére, és az is rá. Az elefántok csordáit nőstények alkotják. A mátriárka – a család legidősebb tagja – hozza meg a döntéseket.

Gyors pillantást vettem tanáromra, aki bátorító mosolyt küldött felém – s ekkor mozgolódást láttam a tornaterem végében. Nem is lehetett volna másvalaki mamája. Még egyenruhájában is külön gondot fordított rá, hogy tökéletesen álljon a haja és makulátlan legyen a sminkje. Akár egy filmsztár, aki történetesen parkolóórt

játszik.

– Az elefántok kommunikálnak, nemcsak üvöltésekkel, tülköléssel és mozdulatokkal, de olyan hangokon is, amiket mi nem hallhatunk.

Hirtelen olyan üres lett a fejem, mint a kertünk egy kiadós hóvihár után. Egyetlen szó sem jutott eszembe; hiába kerestem a következő mondat jól ismert útjelzőit. Légzésem lett a világ szívdobbanása.

Ezt az előadást gyakoroltam a zuhany alatt, fogmosás közben, a buszon utazva. Addig mondogattam magamban, amíg ébredéskor ez lett a legelső, ami eszembe jutott. Most pedig kiderült, hogy *mégis* van rosszabb, mint nyilvánosság előtt beszélni: elfelejteni a beszédet.

Ekkor anyám megköszörülte a torkát.

Ahogy felkaptam az állam, találkozott a tekintetünk. Egy pillanatra nem volt ott más, csak mi – én a lángoló arcommal és ő, ahogyan a csalódottság rángatta a szája sarkát –, mielőtt fokozatosan kezdtek tudatosulni bennem a hangok. A szívem zakatolása. A tanárok óráinak ketyegése. A székek csikorgása, ahogyan a szülők fészkelődtek a kínos csendben.

Azután a szavak egyszer csak visszatértek, hogy áttörjék fogaim gátját. Rohamtempóban értem el beszédem végére. Hirtelen csend lett, ahogyan mindenki várta a folytatást, de én csak mereven meghajoltam, és lerohantam a színpadról, ezután Eddie Raheed olyan könnyedén kezdett beszélni az orangutánról, mintha csak az ábécét mondaná fel.

Később felszolgálták a gyümölcslevet és sütit. A kölykök odaszaladtak az anyjukhoz, akik úgy tárták feléjük óvó karjaikat, mintha hatalmas szárnyak lennének. Anyám a falra lógatott birkózószőnyegnek támaszkodott, míg én átadtam neki távcsővé összezsavart festményemet.

Úgy hajtotta szét, mint valami ősi tekercset. Egy hosszú pillanatig rámeredt, mielőtt engedte, hogy a felső széle lehulljon, akár a nyaktiló.

– Hát – szólalt meg –, ez mehetett volna jobban is.

Az azóta eltelt évek során soha egyetlen ténytet sem felejtettem el az elefántokkal kapcsolatban.

*

Egyre csak várom a csattanót új viccemhez: *Hogyan veszel rá egy 120 kilós elefántbébit, hogy hazáig kövessen?*

Nagy-nagyon óvatosan.

A borjú nem reagál, amikor előveszem a kötelet, amit a kocsim hátuljában találtam, és áthurkolom a hasa körül, majd megkötöm, mint egy kezdetleges pórázt. Megmarkolom a puskát, ami errefelé a Land Rover szériafelszerelése, ám amint próbálok elindulni, a borjú megveti a lábát és tapodtat sem moccan.

Nincs igazán stratégiám. Az biztos, hogy egyedül nem rakodom be a kocsiba, és a munkatársaimnak sem szólhatok, mert ezzel őket is kitenném a büntetés kockázatának. Ami azt jelenti, hogy ha bárhová el akarom vinni ezt az elefántot, együtt kell működnie velem.

– Figyelj – győzködöm. – Azért csinálom az egészet, hogy segítsek.

Ha nem tudom elcsalogatni, itt fog meghalni – tényleg ennyire egyszerű. Szüksége van az anyatejre, az anyjától pedig hiába várja. Még ha a nénjei és a nővérei vissza is térnének (ami nem valószínű, miután a hely nyilvánvaló módon veszélyes a számukra), akkor sem etetnék meg. Ha megosztanák vele a tejüket, a saját borjaik életét tennék kockára. Az elefántbébi végül addig kullogna a csorda után, amíg kimerülten és kiszáradva össze nem rogya, a többiek pedig továbbmennének, mert nem helyezhetik egyetlen borjú érdekeit az egész csordáé elé.

Újra megrántom a kötelet. Alig egy méter, csak el tudom vonszolni.

– Légyszi?

A borjú megrázza a fejét, a füleivel csapkod. Még rózsaszínek, sületlenek, áttetszőek. Felém nyújtja az ormányát, és erőtlenül

trombitál.

Ismerem az afrikai országokat, ahol az elefántárvák élnek, és az olyan emberek, akiknek repülőgépük, gyógyszerük és minden másuk megvan a mentéshez, de nekem nem jut, csak egy kötel és egy nagy adag eltökéltség.

De még ha valami csoda folytán meg is győzöm az elefántot, hogyan tovább? Nem tudom, mivel etethetném meg; nem rejtegethetem, hogy Grant ne jöjjön rá, mit csináltam. Ahogyan itt sem hagyhatom, hogy holnap reggel úgy keljek fel, mintha mi sem történt volna.

A kiselefánt hátat fordít nekem, és visszamasírozik az anyjához. A halott elefánt lába alatt kutat, keresi a csecsbimbót. Amikor nem találja, megpaskolja ormányával az anyja bőrét.

Kiskoromban rettenetesen féltém a vihartól. Még ha anyám be is jött a szobába, hogy tárgyilagos hangon meséljen a felszálló és leereszkedő légáramokról, a súrlódásról és elektromos kisülésről, én addig sírtam, amíg a karjaiba nem vont. Én is megpaskoltam a hátát, mintha neki lenne szüksége megnyugtatóra, miközben csak meggyőződtem arról, hogy még ott van.

Tudjuk, hogy az elefántok gyászolnak. Tudjuk, hogy visszavisszatérnek arra a helyre, ahol évekkel korábban természetes körülmények között elveszítették egy családtagjukat. Könnyen elképzelhető, hogy miután egy elefánt látja az anyja megölését, egész hátralévő életében ezt a pillanatot éli meg újra és újra. Ugyanúgy gyászol, ahogyan mi tesszük.

– Tudom, hogy nem akarod őt elengedni – mondom ki hangosan.

Az elefánt már nem engem néz. A másik kezemben tartott puskára mered, amit az imént emeltem le a Land Rover motorháztetőjéről.

Éles fájdalom villan a mellkasomba, ahogy tudatosul bennem: a borjú számára semmiben sem különbözöm azoktól az emberektől, akik a szeme láttára mészárolták le a családját. Tudom jól, mire

számít.

Ha van nagyobb ostobaság annál, mint megpróbálni elszállítani egy elárvult elefántot a táborba, talán csak az lehet, ha mindezt gyalogosan tesszük. A vadon ragadozói jól lakmározhatnak egy 65 kilós nőből és egy újszülött elefántborjúból. Követhetik a szagunkat, lesből támadhatnak, és megölhetnek, mielőtt még felfognánk, mi történik. A saját biztonságunk érdekében ezért kell még a kocsiban is puskát tartanunk.

Azt a puskát, amit most szépen visszateszek a Land Roverbe, hogy teljesen fegyvertelenné váljak és kiszolgáltassam magam a vadon környezetének.

Igen, mondhatjuk, hogy felelőtlen vagyok.

Igen, hallottam az őslakos vadőrökről, akik áldozatul estek a vadonnak.

Igen, tudok mindent.

Viszont az elefántbéli elindul utánam.

*

Nem túlzás azt állítani, hogy elefántok mindig is voltak. Művészi ábrázolásukat már a paleolit kortól megtalálhatjuk; a rómaiak Tunézia és Szicília mozaikjain elefántokat is megörökítettek. Az afrikai mbuti törzs szerint őseik szelleme elefánt formájában tér vissza; más törzsek vezetőit elefántagyarakkal temették el. Airavatát – a hindu hitrendszerben valamennyi elefánt ősatyját – a villámlással és mennydörgéssel azonosítják, míg az elefántfejű Ganésa az egyik legfontosabb hindu istenség, aki valóra váltja a kívánságokat. A buddhista hitrendszer szerint maga Buddha is fehér elefánt volt, aki emberként született újjá. 570-et, Mohammed születésének évét a muszlimok az Elefánt Évének is nevezik.

Elefántok mindig is voltak, mégsem lehetett őket mindenhol megtalálni. Amikor James Stevenson-Hamilton száz évvel ezelőtt

eljutott a mai dél-afrikai Sabi Természetvédelmi Területre, hogy annak első gazdája legyen, nem látott egyetlen elefántot sem. Számuk a tudatos vadvédelemnek köszönhetően csak lassan kezdett emelkedni, majd 1979 és 1989 között 1,3 millióról 600 000-re csökkent, jórészt az orvvadászok és az elefántcsont illegális kereskedelme miatt. 1989-ben a veszélyeztetett fajok nemzetközi kereskedelmét szabályozó egyezmény (CITES) az I. Függelékbe sorolta az afrikai elefántokat, betiltotta az elefántcsont-kereskedelmet és lehetővé tette a populáció újbóli növekedését, 1997-ben mégis megengedte Botswanának, Namíbiának és Zimbabwénak, hogy átsorolja elefántjait a kevésbé veszélyeztetett fajokat tartalmazó II. Függelékbe, egyúttal engedélyezte a meglévő elefántcsontkészletek egyszeri értékesítését is. 1998-ban, amikor elhagytam a Madikwét, már nagy nyomás nehezedett a szervezetre, hogy Dél-Afrika számára is engedélyezze ugyanezt. A baj az, hogy egy kis kóstonál az elefántcsontból csak felfokozza az étvágyat. Japánban pecsétetekhez használják az elefántcsontot; Kínában nemzedékről nemzedékre öröklődnek a faragványok. Az afrikai bűnözők és korrump politikusok egyaránt az elefántcsont-kereskedelemből pénzelik hálózataikat, akcióikat.

Az orvvadászat régóta nem elszigetelt jelenség. Első árulkodó jele az elefántpopuláció nemi arányainak felborulása, amint egyre több hímet gyilkolnak le az agyaráért. Miután a nagy elefántbikák eltűnnek, az orvvadászok figyelme a mátriárkákra irányul. Amikor végeznek a csorda vezérnőstényével, elpusztítják az egész család kollektív tudatát, és halálra ítélik a fiatal borjakat, akikről nem lesz, aki gondoskodjon. Az életben maradt elefántok súlyos kommunikációs zavarokkal küzdenek, és képtelenek önálló döntésre, miután nem részesülnek elődeik tudásából. A vezérnőstény az a csomó, amely egyben tartja a számtalan különböző színű fonalat. Ha levágjuk a csomót, a köteg szétbomlik.

Vajon a tengerentúliak, amikor megcsodálnak egy faragott *netszukét* vagy *okimonót*, gondolnak az életekre, amelyek ezek miatt érték erőszakos véget? Amikor leütik a zongorák billentyűit, kihallják a zenéből az elefántok siratóénekét? Amikor a nők felveszik ezeket a díszesen faragott nyakláncokat, elszorul a torkuk a szomorúságtól?

*

Van a vadrezervátumnak egy része, amit azoknak a turistáknak tartunk fenn, akik csillagászati összegeket fizetnek, csak hogy részt vegyenek egy szafarin és lefotózzák az öt afrikai nagyvadat, miközben kiélvezik a fényűzően berendezett házak kényelmét. És van az a hely, ahol mi, többiek élünk: végtelenül egyszerű kis kunyhók főzőfülkékkel, ventilátorokkal és az esetek nagyjából felében üzemképes vécékkel.

Az én kunyhóm a hosszú sor végén áll, kicsit távolabb a többitől, mintha utólag biggyesztették volna oda. Ez a rangsor – én érkeztem utoljára, én esem legtávolabb a közösségi terektől –, ami általában nem szokott zavarni, csak amikor egyedül kutyaagolok haza a sötét éjszakában, és egy arra járó varacskos disznó a frászt hozza rám. Ma este mindenestre hálás vagyok, amiért kunyhóm messze esik mindentől és mindenkitől, mert így sokkal könnyebb elrejteni a csempészárut.

Hálás lehetek a sötétért is. Ahogy átkutyagoltam a vadonon, és pórázon vezettem az elefántborjút, miközben a napfény fokozatosan elenyészett, végig úgy éreztem, mintha egy nagy célkereszt lenne a hátamon. A sakálok és makik neonként világító szempárjai mögé oroszlánokat és leopárdokat képzeltem, a szívem minden szárnyverdesésre és ágroppanásra kihagyott egy ütemet, de az éjszaka lehulló leple immár lehetővé teszi, hogy észrevétlenül elsurranjunk az ivóhely, majd a körülzárt *boma* mellett, ahol fizető vendégeink élvezik a grillparti helyi megfelelőjét, a *brait*.

A kunyhómon túl már csak azok az épületek állnak, amelyekben a vadőrök laknak – azok a helybéli tswanák, akik elég szerencsések ahhoz, hogy munkát kapjanak nálunk. A falujuk gyakran négy-öt órányira esik, ezért minden hónapban csak néhány napra mennek haza, ahogy az is előfordul, hogy a családjuk látogat ide, s ilyenkor itt alszanak. Mindnyájan ismerjük és kedveljük a vadőröket, jól kijövünk velük, de miután lemegy a nap, kedélyesen elválunk, és mindenki megy a maga dolgára. A kutatókkal az irodában járunk össze, hogy bontsunk egy üveg bort vagy kártyázzunk egy kicsit, míg a vadőröknél már 9-kor kialszanak a fények. Ők fél négykor kelnek, hogy beüzemeljék a kocsikat, körbejárják a rezervátumot, és lássák, mi történt az éjjel: egy hiéna végre megellett, egy zsiráf meghalt, egy leopárd levadászta prédáját.

Amint elérem a kunyhót, kikötöm az elefántot tornácom faoszlopához. Ajtóm a vadon felé néz (újabb szerencse), így aki erre jár, nem szembesül azonnal az elefántkölyök realitásával, akit kikötöttek, mint egy lovat az ivó elé. Berontok, hogy gyorsan leltárba vegyem a szóba jöhető élelmiszereket. Kemény kekszek, sajtlapkák, egy zacskó mandula, egy üveg gyömbéres üdítő. Semmi, ami jó lenne a borjúnak. Hallom odakint a topogását, ahogyan az oszlopot rángatja. Kidugom a fejem, mire abbahagyja.

– Csendben kell lenned – suttogom. Az ajkamhoz emelem a mutatóujjam.

Felemeli az ormányát, és fúj vele egy buborékot.

– Maradj itt. – Csendben beosonok az irodába, amit közösen használunk a többi kutatóval. A számítógépeink és a kutatási naplóink mellett csak egy rozoga kanapé van itt, meg néhány fotel, ami már felköhögte magából a bélést. Itt dolgozunk, és itt szórakozunk.

Az ajtóban megállok egy pillanatra. Ahogy bekémlelek, odabent látok egy mások kutatót, Anyát, amint Paullal kártyázik, aki mindenkinél régebb óta van itt. Veszek egy nagy levegőt, mielőtt

belépek.

Anya néz fel elsőként.

– Hol voltál?

– A Land Roverben kimúlt az aksi – felelem.

– Gyalog jöttél be? – Füttyent egyet. – Vagy ennyire bátor vagy, vagy ennyire hülye.

Ha tudnád, gondolom. Magam után húztam valamit, amit minden nagyvad ínycsiklandó előételnek tartana.

– Beszállsz? – kérdi Paul.

– Nem, teljesen kész vagyok. – Elkezdek kutatni a szekrényben, ahol a kávéhoz valókat tartjuk: az instant kávét és a cukros zacskókat, amelyek kis téglákká keményednek a páratartalomtól. Egyedül a tejporos doboz üres. – Ez nem lehet igaz – mormolom magam elé.

Anya vet rám egy pillantást.

– Tudom, szívás. Már két napja meg kellett volna jönnie a szállítmánynak. Mondanám, hogy a kávé feketén is van olyan jó, de hazudnék.

– A rohadt életbe! – Nagyot csapok a kis konyhapultra.

Anya és Paul gyors pillantást vált.

– Talán ideje lenne áttérned a zöld teára – veti fel Anya.

Nem felelek, csak felkapom a borospalackot, ami közöttük áll a kártyaasztalon. A kunyhóban nyitva hagyom az ajtót, hogy az elefánt láthassa, amint kiborítom a maradék italt, majd legjobb tudásom szerint előblítem az üveget. Tülköl egyet, elég hangosan ahhoz, hogy ledermedjek rémületemben. Amikor nem hallok futó lépteket, megtöltöm az üres palackot vízzel, majd hozzáadok néhány cseppet a juharszirupból, aminek már két éve lejárt szavatossága, még az elődöm hagyta itt. Szőlőcukor jobb lenne, de ezzel kell beérnünk.

A borjú meredten néz rám, ahogy felemelem az üveget, és próbálom a szája felé billenteni. Elfordítja a fejét, és ezzel felborít, hogy a palack a földre hulljon és a víz fele elcsorogjon a padló résein

át.

Ezúttal próbálom felemelni az ormányát, ahogyan akkor is állna, ha az anyja táplálná. A szája ki is nyílik, de amikor próbálom beletölteni a cukros vizet, prüszkölni kezd, és visszaköhögi az egészet. Azután a karom alá nyúl ormányával és a fejével bökdös, mintha megszoptathatnám.

Csípőre tett kézzel nézek körül szűkös lakóteremen. Vízbe áztatom egyik pólómat, majd belecsavarom a borjú szájába, ami működik, de újra feldönt igyekezetében, hogy még többet kapjon még gyorsabban. Eltökélten rántom ki a fiókokat, túrom fel a szekrényem. Tanulmányozom az ágymelegítőt és a tölcsért, ami az egy hónappal korábbi hajfestésből maradt vissza, mielőtt a mosogató alatt találok egy pár gumikesztyűt. Felveszem és bemosakszom, mint egy sebész, és próbálom eltávolítani a fertőtlenítő minden nyomát. Rácsúsztatom a kesztyűt a borosüveg szájára.

Gumiszalag kellene, de nincs. Minden irodaszert odaát tartunk. Hirtelen eszembe jut az alternatív megoldás. A zsebembe nyúlok egy hajgumiért – s helyette előveszem a táviratot, amit ma reggel kaptam.

Még a levegő is a torkomon akad.

A borjú elég hangosan bög ahhoz, hogy a szomszédos kunyhóban felgyulladjanak a fények. Megdermedek, és úgy érzem, mintha figyelnének.

Mégsem hallok más a sötétben, csak a fákon neszező majmokat. Előveszem másik zsebemből a hajgumit, és rácsatolom a kesztyűt a hevenyészett cumisüvegre. A késemmel lyukat ütök a kesztyű anyagába. Azután lefelé billentem az egészet, hogy a borjú szophasson.

Meg is teszi. A cukros víz végigfolyik az állán és a mellkasán, ahogyan a gumikesztyűt rángatja. Háromszor töltöm újra a palackot. Ragad az egész kezem; belesajdul a karom, ahogyan az üveget tartom. A borjú úgy vedel, mintha nem lenne holnap. Mintha csak én lennék

neki.

*

Anyámból kiváló tudós lehetett volna – egyetlen alkalmat sem hagyott ki, hogy ezt a tudtomra adja –, szépsége azonban megakadályozta abban, hogy egyetlen pillanatra is komolyan vegyék. Hófehér vállával, hollófekete hajával és ibolyakék szemeivel a fiatal Elizabeth Taylorra emlékeztetett, aki történetesen várandós volt nagyon is nősbiológiatanárától. Nem fejezte be a Mount Holyoke-t, inkább kimaradt és megszült engem – amit szintén minden létező alkalommal a tudtomra hozott.

Gyerekként persze még nem tudtam mindezt. Amikor kérdezősködni kezdtem az apámról, elővett egy fényképet, rajta egy fiatal és mosolygó férfival, aki egyáltalán nem hasonlított rám. A nappali polcán tartotta azt a képet. Csak amikor tizenhárom éves lettem, és kíváncsiságomban arra vetemedtem, hogy kivettem a fotót, hátha írtak valamit a hátára, akkor derült ki, hogy egy modellről készült, és a kerettel együtt adták. Amikor szembesítettem ezzel anyámat, beavatott az igazságba: ha én nem vagyok, egészen másként alakul az élete.

Néhány évig volt egy nevelőapám, Isaac. Reggelenként olyan palacsintákat sütött, amelyek a nevem kezdőbetűit formázták, és leült mellém a konyhaasztalhoz, ha egy nehéz osztással küszködtem. Fura, hogy Isaackel kapcsolatos emlékeim mind rólam szólnak, nem róla és az anyámról, pedig egy ideig nyilvánvalóan szerették egymást. Amikor Isaac elköltözött, hogy együtt éljen a legjobb barátjával, Frankkel, még nem tudatosult bennem, hogy olyasvalakit választott, aki anyám sosem lehetett. Ha pedig csak utaltam rá, hogy hiányzik, anyám egyszerűen kisietett a szobából.

Isaac után soha többé nem láttam randizni, pedig rengeteg férfi legyeskedett körülötte. Ott volt Louie, a hentes az üzletből, aki mindig

kóstolót adott a szalámiból, hogy elvonja figyelmem, amíg megvillantja anyám felé a legszebb mosolyát és megdicséri a haját, a táskáját, a pulóverét. Ott volt középiskolai igazgatóm, aki folyton beilleszkedési problémáimon aggódott, miközben színötös tanuló voltam, csak hogy a fogadóórákon találkozhasson anyámmal. Még egyik középiskolai barátom is azért szakított velem, mert a dögös anyukám túlságosan elvonta a figyelmet – ami gusztustalan, de igaz. Anyám ugyanakkor a legcsekélyebb jelét sem adta érdeklődésnek. Nyilván úgy érezte, hogy a férfiak elárulták – előbb az apám, azután Isaac. Sajnáltam is volna, amiért ennyi éven át magányosan élt, ha nem szegezi fel ezt is látványosan hordozott keresztjére, a többi dolog mellé, amit miattam kellett feladnia.

A képességeinél messze alacsonyabb rendű munkákat végzett, csak mert nem szerzett diplomát: recepciósként egy fogorvosnál, telefonos értékesítőként, parkolóőrként. Másfelől mindig arra ösztönzött, hogy azzá a tudóssá váljak, aki ő szeretett volna lenni. Poroszos szigorral felügyelte tanulmányaimat; még karácsonyra is felvételi előkészítő könyveket kaptam tőle. Felkereste helyettem az egyetemeket, hogy kihúzza a listájáról mindazokat, amelyek szerinte nem vethették meg a tudóssá válás szilárd alapjait. Amikor a St. Mike az eredményeim alapján ösztöndíjat ajánlott, egy legyintéssel elintézte a dolgot. *A St. Mike, horkant fel megvetően. Persze hogy téged akarnak. Ölnének egy ilyen diákért.* Sütkéreztem figyelmében és örültem suta dicséreteinek (mindig így mutatta ki a szeretetét), de közben azt is tudtam, hogy lehetek bármennyire sikeres, mindig az ő akarata fog érvényesülni. Állította, hogy csak a legjobbat akarja nekem, de bármit és bárhogy tettem, sosem volt elég jó neki. A sors megtagadta tőle a lehetőséget, hogy az általa vágyott életet élje, ezért szemlátomást úgy döntött, hogy inkább éli az *enyémet*.

A Vassar azon ritka iskolák közé tartozott, amelyek megütötték az ő szigorú mértékét és megfelelték az én közösségi elvárásaimnak is.

Áldását adta rá. Döntésében talán az is szerepet játszott, hogy bár az iskola koedukálttá vált, mindig ontotta magából a sikeres női végzősöket, amihez a hasonlóan sikeres férfi végzősök ordító hiánya társult. Négy éven át tanultam itt biopszichológiát, a létező legjobb jegyeket szereztem a vizsgákon, és még a diplomám megszerzése előtt felvettek a Harvard posztgraduális képzésére.

A diplomaosztót követő este anyám bejött a kollégiumba egy palack Moet & Chandon Dom Perignon Oenotheque Rose-zal.

– Tudod, mi ez? – kérdezte tőlem.

– Pezsgő?

– Ezerdolláros pezsgő – pontosított.

Belegondoltam, mi mindent vehettem volna azon az ezer dolláron.

– Vissza lehet váltani? – Papírdobozos borokat ittunk. Nem is vágytam különbre.

Megrázta a fejét.

– Felbecsülhetetlen értékű. Akárcsak a lányom.

Mintha napfény vetült volna egy jégtáblára: máris éreztem, ahogy az élek olvadozni kezdenek. Elnéztem, ahogyan lefeszítette a drótketrecet a palack nyakáról és kipukkantotta a dugót, hogy a rózsaszín buborékok ott gyöngyözzenek a kezén.

Töltött két pohárral – két műanyag pohárral, mert nem akadt más –, aztán köszöntőt mondott.

– Tudod, mit mondanak: aki a Vassaron végez, annak úgysem mondhatok újat.

Megszólalni se mertem, nehogy megtörjem a varázst, bármilyen bűbáj is szállta meg. Csak a pezsgőt kortyolgattam, míg anyám kiürítette a maga poharát. Magamon éreztem tekintetét; nem büszkén méregetett, inkább mint egy szigorú minőségellenőr.

– Mi az? – kezdtem feszengeni.

– Csak azon tűnődöm, miért nem sminkeled magad.

Csupán egyszer láttam őt az „arca” nélkül – aznap, amikor Isaac

elment. Rettenetes volt: sápadt bőr, vörös sebként tátongó ajkak, a megfolyt szemfesték csíkjai.

– Talán azt hiszed, olyan szép vagy, hogy nincs rá szükséged? – tűnődött. – Vagy így akarod rákényszeríteni a világot, hogy fogadjon el olyanak, amilyen vagy?

Pislogni kezdtem. Azért nem sminkeltem magam, mert rendszerint tíz perccel az első óra előtt vetett ki az ágy, miután hajnali négyig magoltam. Azért nem sminkeltem magam, mert egész életemben arra tanított, hogy az agyamra összpontosítsak, ne a külsőmre. Előfordulhatott az is, hogy csapdát állított, mint mindig, ha a fejemre akart olvasni valamit.

– Nem viselek sminket – feleltem színtelen hangon –, csak ha fel akarok szedni valakit. *Téged* egyáltalán nem akarlak felszedni. Amellett, a kutatásaim szempontjából édes mindegy, hogy nézek ki. – A Harvardon csimpánzkísérletek vártak rám, így biztosan tudtam, hogy kialvatlanul is én festek majd legjobban a laborban.

Anyám nem szólt, csak felhúzta a szemöldökét, szippantott egyet, majd újra belekortyolt a pezsgőjébe.

Az elutasítás ott fortyogott bennem, keserűen és forrón, míg fel nem tört a torkomból.

– Gondolom, jobban kéne igyekeznem, hogy találjak magamnak egy pasit, aki felcsinál – jegyeztem meg. – Csak hogy ebben is hasonlítsunk egymásra.

Egy hosszú pillanatig némán meredt rám. Ajkai vékony vonallá préselődtek össze, de a tekintete meg sem rebbent. Hosszú, kecses ujjai a palack nyakára fonódtak, ahogy felállt és kiborította a pezsgő maradékát.

– Tudod – törte meg a csendet, még mindig nekem háttal –, egyáltalán nem olyan, mint vártam. – Azzal visszaült, mintha csak arra biztatna, hogy mondjam ki, amit sosem mertem volna: hogy mindketten tudjuk, nem a pezsgőről beszél.

*

Egy takaróból fészket alakítok ki az elefántnak, és egy másikkal betakarom, mielőtt mély álomba zuhanok. Álmomban Anya engem keres, hogy figyelmeztessen: Grant tud a borjúról és magánkívül van. Azt mondja, átléptem a határt, többé nem maradhatok itt. Gyerekes módon becsapom és bezárom az ajtómat, mintha ezzel gátat vethetnék a rossz hírnek.

Álmomban Grant súlyos lépteit hallom a tornácon.

Hallom, ahogyan az ajtót döngeti. *Alice*, mondja, *ne légy nevetséges*.

Anyám mondana ilyesmit.

Felpattan a szemem, és egy csapásra éber vagyok. Odakint még mindig koromsötét van; a hold valahol messze. Ráeszmélek, hogy nem Grant a kitartó dobolás forrása.

A borjú a küszöbömön áll, készen arra, hogy ormányával újra megdöngesse az ajtót.

– Nem jöhetsz be – mondom ki hangosan. – Így is van elég bajom.

Az elefánt felmordul.

– Tudom, hogy éhes vagy, de reggelig nem tehetek semmit. –
Visszaterelem a takarók közé. – Próbálj aludni.

Halkan beteszem az ajtót, de még arra sincs időm, hogy félrehajtsam a takarót lefekvés előtt, máris újra hallom a dörömbölést.

Hideg van a vadonban, miután lemegy a nap; most sem lehet több öt foknál. Ezért is adtam takarót a borjúnak. Ezért is alszom csukott ajtónál. Most mégis kitámasztom az egyik konyhaszékkal.

– Így már jobb? – kérdezem. – Itt vagyok. Most már láthatsz.

Próbál bejönni, de a kötélről nem jut messzire.

– Menj aludni – mormolom.

Borzongva fekszem vissza. Néhány pillanatig átható a csend, azután a borjú újra morogni kezd. Ezúttal hangosabban.

A mennyezetet bámulom és elszámolok tízig, mielőtt félrelököm a

takarót. Kioldozom a kötelet, és bevezetem.

Mindenki ismeri a hasonlatot az elefántról és a porcelánboltról. Talán csak egyméteres, de azért sikerül feldöntenie egy lámpát és egy éjjeliszekekrényt, majd agyontaposnia egy újságtartót, ahogyan követ a kunyhóba. Elrendezem takaróit az ágyam mellett, és hagyom, hogy befészkelje magát. Az egyiket felpörgeti a levegőbe, mint a pizzatésztát, ahogy lefekszik, a fején landol.

Hátrahajtom a takarót, ő pedig ábrándos tekintettel néz fel rám. A varázslatos kötelékre gondolok, ami háttérből igazgatja a világot, még ha nem is ismerjük fel.

– Oké – mosolyodok el. – Így már jobb?

Felemeli az ormányát; végigsiklik az ágy szélén, a bokámon.

Valamikor újra elalszom. Arra ébredek, hogy felkelt a nap, és a madarak pletykálkodni kezdenek. Egy áldott pillanatig semmire sem emlékszem az előző napból, azután megérezem a rángatást, a csiklandozást. A borjú félig az ágyamon fekszik, a lábujjaimat szopja.

*

Egy családot nem lehet erőszakkal létrehozni. Ezt első kézből tapasztaltam meg, amíg a Madikwében dolgoztam. Az áttelepített fiatalok mind nagyjából ugyanabba a korcsoportba tartoztak, és mátriárka – anyamodell – nélkül mind olyan magatartást tanúsítottak, amelyet a kutatók még sosem láttak.

A vadonban az idősebb tehenek elkergetik a csordától a bikákat, miután azok elérik a tizenhárom éves kort. Szokványos esetben ezek a fiatalok hímekből álló kisebb csordákba tömörülnek, és az idősebbektől tanulnak, amíg készen nem állnak a párosodásra. A Madikwében, ahol az idősebb tehenek nem adták át a viselkedési normákat, ezek a hímek a csordával maradtak, agresszívan léptek fel, és ráerőszakolták magukat a fiatalabb tehenekre. Normális körülmények között egy fiatal nőstény csak tizenkét éves kora táján

párosodik és tizennégy évesen ellik, előtte éveken át tanulja, hogyan legyen az újszülöttek nagynénje vagy nővére, így amikor rákerül a sor, pontosan tudja, mit kell tennie. Az anyai útmutatás birtokában belőle is jó anya válik.

Ebben a diszfunkciós csordában ugyanakkor a tehenek már nyolcévesen vemhesek lesznek. Két tehen tízévesen ellett, és azt sem tudta, mihez kezdjen az újszülöttel. Nem léptek fel oltalmazóan, ahogyan az anyák szoktak. Nem táplálták a kicsinyüket; nem reagáltak, amikor azok utánuk sírtak. Nem sokkal a születésük után egy valamivel nagyobb nőstény megölte mindkét borjút. Az anyák meg sem próbálták megakadályozni.

Eredetileg azért jöttem a Madikwébe, hogy az elefántok emlékezetét tanulmányozzam. Korábbi kutatásaim során kísérletek sorával igazoltam, hogy az elefántok szaglás útján különbséget tudnak tenni társaik között – felismerik, akiket hosszú ideje nem láttak; nyomon követik, akiktől eltávolodtak –, itt azonban egyre kevésbé érdekeltek a családtagok, sokkal inkább azokkal az erővel foglalkoztam, amelyek meggátolták a családi kötelékek létrejöttét. Tanulmányoztam a fiatal anyák eltorzult viselkedését, és eltűnődtem, hogy nem csupán a stresszhelyzet vagy a bevett hierarchia hiánya váltja-e ki. Valamennyien látták, ahogyan a vadászok az állományritkítás során leölték az anyjukat – mi van, ha ez a trauma annyira megviselte őket, hogy képtelenek a társas kapcsolat tartalmasabb formáira, nemcsak egymással, de a tulajdon utódaikkal is? Mit tudhatunk meg abból, ha megvizsgáljuk azt a vékony határvonalat, amely elválasztja egymástól a veszélyes incidensek emlékeit, amelyeket pirossal húznak alá, hogy soha többé ne ismétlődhessen meg, és azon veszélyes helyzetek emlékeit, amelyeket olyan mélyen magukba temetnek, hogy tudatosan soha többé ne kerülhessenek elő?

Azzal, hogy egyáltalán megengedtem a poszttraumás stressz

lehetőségét az elefántok körében, én magam is határvonalhoz érkeztem, ami ezúttal a valódi tudományt és az állatok emberi tulajdonságokkal történő felruházását választotta el. A tudomány a nagyításról szól: olyan részletességgel tanulmányozzuk az organizmusokat, hogy sejtszinten, a biológia és az evolúció szintjén értsük meg őket. Noha széles körben elfogadottnak számít, hogy az elefántok rendelkeznek bizonyos kognitív képességekkel – a tanulmányok újra és újra igazolták mentális fejlettségüket –, még egyetlen tudós sem vetemedett annak kijelentésére, hogy ezek a nagy szürke állatok ugyanolyan mélyen *éreznek*, mint mi. Az érzelmek ugyanis nem mérhetőek, sem az emberekben, sem az elefántokban, márpedig ahhoz, hogy valami tudományos szempontból igaz legyen, mérhetőnek kell lennie.

Mégis.

Az anya és gyermeke közötti eltéphetetlen kötelék semmit sem nyom a mérlegen, nem tölti ki a teret a kémcsőben, ép ésszel mégsem jelenthetjük ki, hogy nem létezik.

Megtartottam magamnak a sejtésemet, de félretettem a csordák vonulásával kapcsolatos jegyzeteimet is, helyette naplókat írtam tele olyasmivel, ami nem rám tartozott: a lehető legtudományosabb módon katalogizáltam az elefántok viselkedését. Lejegyeztem agresszív megnyilvánulásait. Híven megörökítettem az incidenseket, amikor a fiatalabb tehenek szeretetért vagy megnyugtatóért fordultak egy idősebb társukhoz, csak hogy durva elutasításban részesüljenek. Vagy amikor egy másik természetellenesen fiatal anya világra hozta a borját, hogy utána szándékosan megtapossa.

Egy állatorvos ezúttal beavatkozott, én pedig önként segítettem ellátni a borjú sérüléseit. Az újszülöttnak eltört a hátsó lába; ilyen állapotban még egy természetes csordában, gondoskodó anya mellett sem maradt volna életben. Döntés született arról, hogy lehetőség

szerint összefoldozzuk és visszaengedjük a vadonba, így két órával később elkísértem az állatorvost, amikor elvittük a borjút az anyjának. A főnököm önzetlen önfeláldozásnak tartotta segítségemet, pedig nagyon is számító módon viselkedtem. Mindenáron látni akartam, hogy a fiatal anya újra elutasítja-e a borját.

Járművünk biztonságából figyeltük a tehén közeledését. Ahelyett, hogy próbálta volna megérinteni kicsinyét, ahogyan a vadonban élő bármelyik anya tenné (és tetőtől talpig végigvizsgálná a borjút, nem esett-e baja), az elefánt azonnal nekirontott. Felpörgettem a motort, hogy elkergessem a halálra rémült borjútól.

– Alice – jegyezte meg az állatorvos –, ha a borjú elpusztul, hát elpusztul. Ha ezt nem tudja elfogadni, ideje szakmát váltania.

Néma csendben vittem vissza a táborba, de amint kivettem, takarókat pakoltam a Land Roverbe, és visszatértem oda, ahol a borjút hagytuk. Betakartam, ahogyan erőtlenül és nyöszörögve feküdt az oldalán, s akkor olyat láttam, amit ennyi év alatt egyszer sem.

Az elefántbébi sírt.

Még nincs eldöntve, hogy az elefántok képesek-e sírni. Charles Darwin úgy vélte, az emberek a gyász eredményeként sírnak, és az állatok jobbra nem képesek erre, bár ő is megemlékezett egy indiai elefántról, amely elfogása után könnyeket ejtett. Iain Douglas-Hamilton elefántkutató is beszámolt olyan sebesült elefántokról, amelyek sírtak. Vannak anekdoták cirkuszi idomároktól, akik szerint a lehordott elefántok sírva fakadtak, vadászoktól, akik látták könnyezni az általuk kilőtt bikákat, és olyan nőstényekről is hallani, akik sírva ellettek.

Letérdeltem a borjú mellé, és az arcán csillogó nedvességre meredtem, miközben próbáltam tudományos magyarázatot találni rá. Az elefánt halántékmirigye jól működik, váladéka azonban nem a szem sarkában, hanem a fej oldalán jelenik meg, jellemzően stressz, izgalom, nemi vonzalom, félelem esetén (tehát minden érzelmesebb

pillanatban), ám ahogy megérintettem a borjú halántékát, teljesen száraz maradt az ujjam. Nem úgy a szeme sarkában.

Lehetséges, hogy a hőségtől vagy a portól könnyezett. Végére is, az nem kérdéses, hogy az elefántok *képesek* könnyezni. Annál inkább, hogy szomorúságukban teszik-e.

Mi, emberek fájdalmunkban, bánatunkban vagy csalódottságunkban sírunk; korábban is megtapasztaltuk ezeket, ezért így reagálunk rájuk. Adatok igazolják, hogy a „gyászkönnyek” vegyi összetétele különbözik azoktól, amelyeket boldogságunkban vagy dühünkben ontunk, viszont ami engem megríkat, nem feltétlenül ríkat meg másokat. Ugyanez talán az elefántokra is igaz. Az elefántok mindegyike képes sírni, csak amíg egyik az intenzív érzelmektől, addig a másik a portól.

Egész éjjel virrasztottam az újszülött mellett. Valamikor hajnaltájban, miután az anyja nem szoptatta meg, elpusztult.

Vele voltam, amikor elment. És igen, sírtam.

*

Nem is hazudok nagyot, amikor másnap beteget jelentek, csak éppen a kunyhó lakói közül nem én szenvedek súlyos emésztési zavaroktól és hasmenéstől, hanem az elefánt.

Nem mintha én csúcsra járnék. Korábban nem gondoltam rá, hogy az elefánt rendszeres időközönként felkel majd további cukros vízért, ami a legkevésbé sem lakatja jól. Eszembe sem jutott, hogy az alvásmegvonás tüneteiként az ember jó eséllyel kézkrémet nyom a keféjére fogkrém helyett. Nem ok nélkül mondják, hogy az anyaság a legnehezebb meló a világon: itt nincs kávészünet, nem állunk fel az íróasztaltól a munkaidő végén. A szívünk az aktatáskánk és folyton a kezünk ügyében van. A világ az irodánk, a műszakot pedig nem órákban, hanem életekben mérjük.

Talán már 1999-et írunk, de Botswanában jószerével nem létezik

internet, hacsak nem az egyetemeken, s ott is csak korlátozottan. Felénk még a vezetékes telefon is ritkaságszámba megy. Pedig mit meg nem adnék, ha szakértő elemzést olvashatnék arról, mivel etethetek egy elefántborjút. Hiába mindaz a tudás, amit az évek során összeszedtem, az árva nem soká marad életben, ha nem találok neki egy kis tejet.

Miután tudom, hogy az irodánkban nincs semmi hasznos, átsurranok a vadőrök falujába, miközben a borjút hátrahagyom a kunyhóban. A kis közös konyhába vezető ajtó résnyire nyitva áll. Belopódzom, hogy feltúrjam a szekrényeket. Hozzánk hasonlóan ők is tejport használnak, mert idekint a vadonban semmi sem áll el. Viszont velünk ellentétben náluk félig tele a doboz.

Körülnézek a tiszta és rendezett helyiségben – nem erre számítanék egy olyan helyen, amin hat férfi osztozik. A sarokban kis kék vödör, tele fajtáékokkal és plüssállatokkal; nyilván a gyerekeknek, ha eljönnek meglátogatni az apjukat. A vadőrök körében szinte katonás fegyelem uralkodik: heteken át szakadatlanul szolgálatot teljesítenek, mielőtt az asszonyaik megérkeznének a hitvesi látogatásokra. Azt is tudom, hogy a csapat összetétele alig változik – bár a vadőrök sokat dolgoznak, a munkaidőnek sosincs vége, és gyakran életveszélynek teszik ki magukat, a munka állandó és jól fizet. Botswanában pedig nem könnyű ilyet találni.

Amennyire tudom, takaros halomba rendezem a játékokat, majd szappannal és vízzel kimosom a vödröt, hogy beleborítsam a tejport és hozzáadjam a meleg vizet. A kezemmel kavarom, próbálom elérni, hogy a por feloldódjon.

Amikor hangot hallok magam mögött, annyira megriadok, hogy kis híján felborítom a vödröt.

– Jókora adag müzli lehet.

A vadőr mosolyog, sötét bőrével keretezett fogai vakítóan fehérek. A haját sörtére nyírja, és ugyanolyan khakiszínű egyenruhát visel,

mint a társai. Dallamos a hangja; olyan emberé, aki egész életében setswanát beszélt, csak kényszerből tanult meg angolul.

A jobb kezén véres kötést visel.

– Mit keres itt? – kérdezem tőle.

– Én itt *élek* – feleli. – Magának mi a mentsége?

Talákoztunk már, de még nem vagyok itt elég régóta, hogy egyszer is beosztották volna mellém. Nem emlékszem a nevére.

– A kutatók kifogytak a tejből.

Szórakozott pillantást vet a vödörre.

– Pocsék kávéjuk lehet. – Szegfűszeg és szappan illatát árasztja. – Bocsásson meg. – Válla nekiütközik a karomnak, ahogyan felnyúl az egyik felső szekrénybe. Gézhengert és ragasztószalagot vesz elő, majd nekiáll ellátni a sebet. Néhány esetlen félkezes kísérlet után felajánlom, hogy rögzítem a kötést. – Nyavalyás oroszlánok – mormolja.

Felkapom a tekintetem.

– Magát *megmarták*?

Újra az a vigyor.

– Igen. A szögesdrót, amelyik belevágott az egyik majomkenyér fába. – Felém nyújtja sértetlen kezét. – Neo vagyok.

– Alice. – Felületes kézrázás. Tovább keverem a tejet, miközben az a pusztítás jár a fejemben, amit egy elefántbébi képes végezni öt perc alatt. – Mennem kell.

– Kivihetem a kocsimmal, ha akarja.

– Nem. Én... ma beteget jelentettem.

Lehajtja a fejét, és átmegy a helyiség túlsó végébe. Miután néhány pillanatig kutakodik, egy másik bádogedénnyel tér vissza.

– Ezt az egyik vadőr felesége hagyta itt. Talán jó lesz az... emésztésére.

Ahogy kinyitja az ajtót, hunyorogva nézek a napfénybe, amint egészben elnyeli.

A szemem csak lassan szokik hozzá a világossághoz, hogy elolvashassam a doboz címkéjét.

SMA Goldcap. Neo csecsemőtápszert adott a bajomra.

Már visszaérek a kunyhóba, amikor hirtelen ráeszmélek, hogy nem is beszéltem neki az emésztési gondjaimról.

*

Nem dolgoztam mindig elefántokkal. Ha már itt tartunk, amikor elkezdtem a doktorit, először főemlősökön kísérleteztem. Kutatásaim során a felnőtt makákók viselkedési normáit vizsgáltam. Valamennyi kísérleti alany nyakörvet viselt, ami lehetővé tette számunkra, hogy egy hosszú rúd segítségével mozgassuk őket a ketrecek között, így ne kelljen tartanunk a felnőtt állatok éles ragadozó fogaitól. Kétféle tudóst ismertem meg a laborban. Az egyik csak arra használta a rudat, hogy gyengéden megbökje vele a makákót, majd kinyitotta a ketrecet, hogy a majom beugorhasson. A másik addig szegezte a padlóhoz az állatot, amíg az feladott minden ellenállást, azután behajította a ketrecbe. Ezekkel a majmokkal sokkal elővigyázatosabbnak kellett lennem, mert nagy valószínűséggel gorombán visszautasítottak minden emberi közeledést. Rég nem próbáltak már különbséget tenni kedves és kevésbé kedves fogvatartóik között.

Főemlősökkel végzett kutatásaim négy éve alatt mindössze egy-két kisebb sebesülést szereztem. Egyszer véletlenül megütöttem egy majom kezét, mire felborított; a hátamra estem, és összekaristoltam a vállamat. Azután eljött a nap, amikor visszautasítottam a lehetőséget, hogy tovább folytassam neurobiológiai munkámat a Harvardon.

Azért emlékszem erre, mert anyám először és utoljára látogatott meg a munkahelyemen. Sápadtan és reszketve nyitott rám a nap végén, amikor már csak én tartózkodtam a laborban, köröttem a ketrecekkel, amelyeket megtöltöttek a felnőttkor küszöbén álló makákók. Egyikük, aki indiánt idéző taréja miatt a Sólyomszem nevet

kapta, nehezen kezelhető állat hírében állt, mert rendre rátámadt a többi tudósra, akik cserébe persze még szigorúbban büntették, hogy kezeesebbé tegyék. Én más megközelítést alkalmaztam: étellel jutalmaztam a jó magatartásért ahelyett, hogy olyasmiért büntetnem volna, amit még el sem követett. Jól kijöttünk Sólyomszemmel.

Anyám épp akkor lépett a laborba, amikor kinyitottam a ketrec ajtaját, hogy Sólyomszem beugorhasson. Biccentettem felé, próbáltam elmutogatni, hogy mindjárt végzek, de csak nem értett meg. Besétált a ketrecekkel teli helyiségbe, ahol a kutatókon kívül más nem tartózkodhatott.

– Kirúgnak, ha bárki meglát idebent! – sziszegtem, ahogy eltoltam a retest Sólyomszem ketrecén.

– Üres fenyegetés – legyintett anyám –, tekintve, hogy már kiléptél.

A kis majom rázni kezdte a fémrácsot. A ketrec ételt jelentett, amit elmulasztottam odaadni neki.

– Ki hívott fel?

– Dr. Yunque. A lakásodon nem ért el, ezért nálam próbálkozott. Arra kért, próbáljak hatni rád, hogy meggondold magad. – Anyám különös arccal meredt a makákókra, mintha olyan jelenetet látna, aminek az ő életében kéne szerepelnie. – Hogyan lehet, hogy most először hallok az elefántok iránti olthatatlan tudásszomjadról?

– *Mindig* is elefántokkal akartam dolgozni, anya. Kölyökkorom óta. Te is tudod. A Harvardon nem tanulmányozhatom őket.

– Viszont taníthatnál az ország egyik legpatinásabb egyetemén, Alice. Ami persze még nem jelenti azt, hogy közben nem kutathatnál.

– Kutathatnám a majmokat. – Nem árultam el neki, hogy akkor lett végképp elegendő, amikor a múlt héten újabb újszülött makákót kellett elaltatnom, csak hogy ebben a fázisban is megvizsgáljuk az agyát. Nem mondhattam el, hogy a majmok önzők és kicsinyesek; hogy hiába közös a génállományunk túlnyomó része, meggyőződésem szerint

sokkal több közös van bennünk az elefántokkal, akik bizonyosságát adják a kommunikációs és problémamegoldó képességeknek, az empátiának – együttesen a kognitív funkcióknak.

Igazából az elefántok emlékezete érdekelt. A régi mondás, hogy az elefánt sosem felejt, nem csupán mítosz – a legjobb úton jár afelé, hogy tudományos tényé váljon. Az Amboseliben dolgozó kutatók egyik nemrég megjelent tanulmányában azt olvastam, hogy az elefántok száznál is több hangot tudnak megkülönböztetni, köztük más elefántok hangját, amit akár évtizedek óta nem hallottak. Beleástam magam a nagy 1981-es namíbiai aszályról szóló feljegyzésekbe, amelyekből kiderült, hogy miközben a területen élő növényevők 85 százaléka elpusztult, egyetlen elefánt sem veszett oda – a mátriárkák olyan távoli víznyerő helyekhez vezették a csordákat, amelyeket évek óta nem látogattak. Úgy véltem, ennek a képességnek van valamilyen biológiai alapja, amit az elefánt nagyméretű hippokampuszában és agykérgében kell keresnünk. Annyit már tudtunk, hogy a viszonylagosan nagy agytérfogat segíti a tanulási folyamatot és megerősíti az emlékezetet. Már csak arra kellett választ találnunk, hogy az agy említett részei azért fejlődtek ekkorára, mert gyakran használták, vagy éppen relatív nagyságuk miatt használták ennyire gyakran? Milyen emlékeket tárolnak el magukban az elefántok és miért? A tudományban az ilyesmit nevezik „feladott labdának” – amikor addig olyan kevés munkát szenteltek egy másként ígéretes kérdésnek vagy fajnak, hogy ha valaki rászánta az időt és erőfeszítést, egyszerűen találnia *kellett* valamit.

Az ilyen kérdéseket olyan izgalmasnak találtam, mint a makákókon végzett kísérleteket soha. Hát nem ez a tudomány lényege? Nem csupán elkészíteni egy prezentációt, ami garantálja a soron következő kutatói ösztöndíjat, de kitolni a határainkat és szélesíteni a látókörünket? Még az is előfordulhatott, hogy Afrikában végzett kutatásaim nyomán valami fontosra derült fény, amit

felhasználhattak az Alzheimer-kór vagy a traumás agykárosodás gyógyítására.

Anyám tovább sugározta magából a nemtetszés hullámain. A makákók idegesen pattogtak a ketreceikben, mintha a kettőnk közti feszültségtől átforrósodna a fém a talpuk alatt.

– Megszereztem a nagydoktorit a Harvardon. Ennyi nem elég?

A ketrec rácsain át Sólyomszem a hajamat húzkodta, amíg ki nem rángattam kezei közül a lófarkamat.

– Hát ez az. Senki sem megy a Harvardról a Kwazulu-Natali Egyetemre.

– *Dél-Afrikába* megyek, csak a Kwazulu-Natal hajlandó finanszírozni a kutatásaimat. – Az állatok mostanra a ketrecüket rázták, fel-le ugráltak és vicsorgó fogakkal tolták felénk az arcukat. – Felizgatód a majmokat. Nem beszélhetnénk meg ezt később? – Sólyomszem a fejemet csapkodta. – Elég – pördültem felé, hogy félreüssöm a kezét.

Anyám nem tágított.

– Ne menj oda.

Egy lélegzetvételnyi, egy szívdobbanásnyi időre megdermedtem. Ennyi elég is volt Sólyomszemnek, hogy megragadja a kezemen viselt bőrkesztyűt, és olyan erővel csavarja el, hogy lerántsa rólam. Ügyet sem vettem a fájdalomra, csak visszapördültem anyám felé.

– Éppen *te* mondod nekem, hogy ne azt tanuljam, amit akarok? Miután minden kibaszott reggel azt verted belém, hogy mindig többre törekedjek?

Anyám elsápadt, ajkai vékony vonallá préselődtek össze, míg engem eltöltött a diadalérzet, amiért valamivel végre beléfojtottam a szót.

Azután nyelt egyet.

– Alice... te vérzel.

Lenéztem. Vért láttam a padlón, a köpenyemen, a farmeremen.

Mindenfelé szétfröcskölt, ahogyan lázas kézmozdulatokkal bevitettem a találatot. Amikor Sólýomszem lehántotta a kesztyűt, egy jókora darabon a bőrt is lenyúzta rólam.

A makákók sikoltoztak, ketrecük rácsait ostromolták.

– Kifelé – kiáltottam rá anyámra. – Menj már ki!

Anyám kisurrant az előtérbe. Levedlettem a köpenyt, és a kezemre csavartam kötés helyett.

Az elsők közt tanultam meg, amikor a laborba érkeztem, hogy ha megsérülök, az mindig az *én* hibám, sosem a majmoké. A legtöbb ember úgy kezeli az állatokat, ahogy túlságosan sok amerikai a világ többi részét: legkevésbé sem érdekli, hogy megismerje a helyiek nyelvét és kultúráját. Csak a rosszat látják, mint néhány turista, pedig amíg folyékonyan nem beszéljük a nyelvüket és betéve nem ismerjük szokásaikat, csak látogatók vagyunk a fajok világában. Az állatok sem értik az emberi viselkedést, de ez nem számít, mert a *mi* felelősségünk megérteni az *ő* viselkedésüket. Eközben mindig történnek váratlan dolgok: egy mozdulat, egy gesztus, egy hang is képes felidézni az állatban a régi sérelmeket, amelyekre agresszívan reagál. Amelyik állat egyszer megsérül, később mindent el fog követni azért, hogy ne sebezhesék meg újra.

Sólýomszem engem is csak egy újabb seggfejnek tartott, aki rosszul bánt vele.

Kiléptem az előtérbe. Ahogy betettem az ajtót, azonnal kizártam az életünkből a majmok csapkodását és rikoltozását. Anyám egymásba font kezekkel ült odakint. Most először figyeltem meg, milyen keskeny a válla; milyen mély barázdák foglalják zárójelbe a száját.

– Afrikába megyek – jelentettem ki. – Akármit is gondolsz erről.

Felnézett rám.

– Hibát követsz el, Alice.

Felidéztem magamban, ahogyan Sólýomszem letépte a bőröm, csak mert egy pillanatra lankadni engedtem a figyelmem. *Ha megsérülsz, az*

mindig a te hibád.

– Lehet, de legalább az én hibám lesz.

Anyám tett felém egy lépést, határozottan megfogta a könyökömet, és kibontotta a köpenyt, hogy megvizsgálja a sebemet.

– Össze kell varrni – közölte. Hűvösnek és gyakorlottnak éreztem az ujjait, ahogyan megérintette a felszakadt bőrt és felitatta a vért.

Hirtelen megszédültem, zsongott a fejem, forgott velem az egész előtér. Előrebillentem, és azon kaptam magam, hogy a karjával fog fel.

– Semmi baj – suttogta, mintha ez önmagában elég lenne ahhoz, hogy meggyógyítson. Elfordult, hogy leülhessek, mielőtt még elvágódnék.

Lenyúzott térdekre, felborult biciklikre gondoltam. Ahogyan feltett a konyhai pultra, hogy fertőtlenítse és bekötözze sebeimet.

A válla felett elnéztem a makákók felé.

Ha egy majommal rosszul bánnak, biológiailag arra programozzák be, hogy kerülje az olyan helyzeteket, amelyek újra veszélybe sodorhatják, vagy támadjon, mielőtt ilyesmi megtörténhetne. Egész emlékezetének ez az értelme. Szó szerint látni az agyban azokat a területeket, ahová az ilyen emlékek bevésődnek, hogy hasonló helyzetekben elővigyázatra intsenek.

Mégis, az esetek 99 százalékában a majmok *nem* támadnak. Ha nem is felejtik el a legutolsó alkalmat, amikor megsérültek, valahogy sikerül *megbocsátaniuk*.

*

A borjú literszám issza a feloldott tejport. Addig iszik, amíg a fizikai megerőltetéstől álomba nem zuhan, szájában a gumikesztyű kilyukasztott ujjával. Mégis, amikor hosszú hánykolódás és forgolódás után felébred, minden, amit evett, zöld folyadékként ürül ki belőle.

Ragadnak a ruháim. Szaros mindenem. Csapzott a hajam. Annyit

hipót öntözök szét a padlón, hogy attól félek, megfulladunk a gőzöktől. Egész nap mást sem csinálok, csak különféle arányokban oldom fel a tejport, hátha eltalálom az ideális keveréket, ami megmarad a borjú gyomrában, de minden átmegy rajta. Látom, ahogyan a fény lassan elhalványul a szemében, ahogyan nyilván a remény is fakulni kezd az enyémben.

Bele se merek gondolni, mi lesz, ha elveszítem. Hogyan távolítsak el egy százötven kilós tetemet a kunyhóból anélkül, hogy bárki észrevenné és kérdéseket tenne fel? Bele se merek gondolni, tehát meg sem történhet.

Amíg a borjú nyugtalanul forgolódik, átböngészem az ágyam mellett gyülekező tudományos értekezéseket, amelyekre eddig nem volt időm. Találnom kell valamit – bármit –, amiből kiderül, hogyan menthetem meg az életét. Valahol megemlítik a hasonlóságot az emberi anyatej és az elefánt teje között: mindkettő nagy arányban tartalmaz oligoszacharidokat, aminek az agyi fejlődéshez és az ellenálló képességhez van köze. A szerzők erre vezetik vissza, hogy az anyatejjel táplált kisbabáknak magasabb az IQ-ja és erősebb az immunrendszere, az elefántok pedig kivételes emlékezőképességgel rendelkeznek. Miután ezt elolvasom, már nem kételkedem abban, hogy Neo nem viccből adta nekem azt a tápszert. Ami azt illeti, szerintem pontosan tudja, mit rejtegetek a kunyhómban. Nem tudom, hogyan derítette ki, amit még senki másnak nem sikerült, de ha *valóban* tudja, csak idő kérdése, mások mikor jönnek rá.

Nem sokkal este hét után kopogtatás hallatszik. A kocsik ilyenkor térnek vissza a terepről.

– Alice? – szólogat halkán Anya. – Hoztam neked egy kis levest.

Az elefánt ezt a pillanatot választja a trombitálásra.

– Mi a csuda? – horkan fel Anya.

– Csak a régi szalagokat hallgatom – hazudok. – Próbálok legalább egy kicsit dolgozni. – Haragos pillantással fojtok a borjúba minden

további hangot.

– Mintha hipószagot éreznék...

Az ajtógomb elfordul, mire a szívem zakatolni kezd. Errefelé nem zárjuk a kunyhókat, sehogy sem tudom távol tartani Anyát.

– Be ne gyere – nyögök fel. – Hidd el, ezt nem akarod elkapni. Én is fertőtlenítek mindent, amihez hozzáérek.

– De enned akkor is kell...

– Nem hinném, hogy megmaradna bennem.

Anya néma csendben mérleget: baráti kötelességtudat kontra fertőzésveszély.

– Hát – dönti el –, akkor majd sikíts, ha kell valami.

Hallom távolodó lépteit, ahogyan elhagyja a tornácomat. Csatlakozik a többi kutatóhoz, hogy kártyázás és borozás közben elmesélje nekik, milyen pocsékul vagyok. A turisták is vacsorához készülődnek a *bomában*. A vadőrök lassan lefekszenek. A titkom egyelőre biztonságban van.

Lefekszem a borjú mellé a padlóra. Elnézem homlokának sima lankáját, a szemét keretező hosszú pillákat. Az arca beesett, a bőre hamuszínű. Ahogy követem a fülét behálózó kék ereket, felemeli ormányát, és megpróbálja a csuklómra kulcsolni.

Halk kopogtatás hallatszik.

– Anya – nyögök fel –, épp aludni próbálok...

Az ajtó mégis kinyílik, és Neo lép be. Csak egyetlen pillantást vet a tejporos dobozra, mielőtt megcsóválja a fejét.

– Miért nem a tápszerrel eteti, amit adtam? Egy újszülött még nem ihat tehéntejet. Hát ennyit sem tud?

Gyomrom mélyén felparázslík a harag. Nem állatorvos vagy zoológus, milyen joggal ítélek meg?

– Épp eleget tudok – csattanok fel –, csak aznap hiányoztam a Harvardon, amikor azt tanították, hogyan neveljük fel egy istenverte elefántbébit.

Nem törődik velem, csak letérdel, hogy megsimogassa a borjú homlokát.

– Hol találta?

– A mopani közelében, túl a folyókanyaron, ahol az antilopok szoktak átkelni.

– Azzal az öttel együtt, akiket lelőttek?

Bólintok.

– Nem tudtam otthagyni.

Nem tesz megjegyzést, csak vizsgálgatja a borjút.

– Ki van száradva – mondja ki az ítéletet. – Pufóknak kellene lennie, mint egy csecsemőnek. – A hevenyészett cumisüveg után nyúl. Láthatóan értékeli a megoldást, miközben lefejti a gumikesztyűt az üveg szájáról és előblíti a palackot. – Kérem, mondja, hogy nem adott neki bort is.

Megrázom a fejem.

– Csak tejport.

– Mennyit ivott?

– Egy szakajtóval, de minden átmegy rajta. – Habozok. – Van más is... aki...

– Aki tud róla? Nincs. – Felnéz, és látja kérdő tekintetem. – Láttam, ahogy megjött vele a táborba, mintha csak a kutyáját sétáltatná. Azt is, ahogy éjszakára kikötötte a tornácon. – Elvigyorodik. – Bevált?

A kabátja zsebéből kis üveget vesz elő, benne a címke szerint kókuszolajjal.

– Ez segíthet a hasmenésen. A különböző állatoknak különböző zsírokra és fehérjékre van szükségük az életben maradáshoz. A kókuszolaj helyettesíti az anyatejben lévő zsírt, és nem forgatja fel a gyomrát.

– Honnan tud ennyi mindent?

Megvonja a vállát.

– Itt nőttem fel, és a nagymamám gyógyító volt. Tudta, hogy parafa gyantával kell kezelni a sebeket, hogy a loncgyökér főzete gyógyítja a terméketlenséget, hogy a mothakolanafa gyökerének rágcsálása megszünteti a fogfájást. Egyszer, amikor egy elefántborjú tévedt a falunkba, két héten át életben tartotta. A tej keresztülment rajta, azért banánt, rizst és vaját is adott hozzá, de a borjú egyre csak rosszabbul lett. Kipróbált mindent, míg végül rájött, hogy ha kókuszolajjal dúsítja a zsírmentes csecsemőtápszert, az megmarad benne.

– Mi lett a borjúval?

– A csordája visszajött érte – feleli Neo. – Azóta is minden évben legalább egyszer eljön a faluba, a nagymamámat keresi.

– Ez csodálatos!

– Csodálatos, amíg még kicsi. Rémisztő, amikor már öttonnás elefántbika.

Elnézem, ahogyan kinyitja az üveget.

– Mindig van magánál kókuszolaj?

– Nem. Egy másik vadőré, a felesége használja a hajára. Itt is tart egy üveggel.

Az elefánt küszködve talpra áll, és nekiütközik Neónak, aki a mosdó mellől nézi. Belemártja ujját a kókuszolajba, hogy a bébi szájába csúsztassa, és máris hallom a szörcsögést. Most látom csak, hogy nem viseli a kötést. Vöröslenek a sebei, de már kezdenek gyógyulni.

– Ha segíteni akar – jegyzi meg –, feltakaríthatna kicsit. Ne vegye sértésnek, de olyan ez a hely, mint egy disznóól.

Vitába szállnék veled, de rájövök, hogy csak viccel. Erős kezével megtámasztja az elefántot, amint az mohón szürcsöli az új koktélt.

– Ne féljen, kis hölgy – bújja. – Megoldunk mindent.

Hirtelen könnyek szöknek a szemembe. Anyára gondolok, ahogyan rólam sugdolózik a többi kutatóval. Korábbi főnökömre, aki a képeembe harsogja, hogy nincs helyem a Madikwében. A sebesült

borjúra, aki mellett egész éjjel virrasztottam, amíg borzongva ki nem fújta utolsó lélegzetét. Az anyjára, aki a sorsára hagyta.

Neo oldalt billenti a fejét, tekintetében a kimondatlan kérdéssel.

– Megoldunk – ismételem. Hangan megtörik a felszabadultság szikláin. – Azt mondta, *megoldunk* mindent. Mi, együtt.

*

Amikor reggel ötkor kivágódik a kunyhóm ajtaja, a borjú Neo ölében alszik, én meg hason kiterülve az ágyon.

Szemeim ragadnak a kialvatlanságtól, a torkom csontszáraz. Hunyorogva nézek az ajtóra, a harsány reggeli napfényben kirajzolódó árnyképre, de csak akkor ismerem fel főnökömet, amikor kiabálni kezd.

– Szentséges isten – mered Grant a borjúra. – És én még azt hittem, hogy Anyának elment az esze. Mi a fenét akar ez jelenteni, Alice?

A vádaskodás felébreszti a borjút, aki az ingem szélét rángatja, ahogyan feltápászkodom az ágyról.

– Hallgass meg, Grant. Ez egy újszülött. Az anyját megölték az orvvadászok. Elpusztult volna, ha nem teszek semmit.

– Pontosan. Azért vagy itt, hogy megfigyeld a természetet, nem azért, hogy megváltoztasd.

Ahogy Grant hangja egyre magasabbra csap, a borjú a csípőmhöz simul, mintha támaszként szolgálna. Vagy talán mert neki van rá szüksége.

– Ha lelőtték volna és szenvedne, felhívhatnánk valakit a vadvédelmi hivataltól, hogy váltsa meg a nyomorúságától. Akkor miért ne menthetnénk meg, ha egyszer alkalmunk nyílik rá?

Grant már nem figyel szenvedélyes hangú érvelésemre. Karba tett kézzel és összevont szemöldökkel mered Neóra, aki mintha próbálna egygé válni a kunyhó fapadlójával.

Ahhoz képest, hogy előző éjjel hívatlanul beállított és átvette a parancsnokságot – sietve mixelt egy keveréket, ami táplálta is a borjút ahelyett, hogy csak átment volna rajta; módszeresen felmosatta és fertőtlenített velem a kunyhó minden négyzetcentijét, míg összezsavarta a szennyes takarókat és lepedőket, hogy kitegye a mosnivalókhoz –, Neo most meglepően félénknek tűnik. Azután belém villan, hogy a jelenléte már önmagában kihágás. Noha a belső szabályzat erre nem tér ki külön, a vadőrök és a kutatók egyszerűen nem haverkodnak egymással. Ezért is laknak külön faluban; ezért nem hívjuk meg Neót vagy a társait, hogy kártyázzanak és borozzanak velünk. Ezért kell már fél négykor felkelniük és kimenniük a terepre, míg mi ötig alhatunk. Mi idegenek vagyunk, ők helybélieliek. Nálunk van a nagydoktori és a könyvekből szerzett tudás; ők a vadállatok között nőnek fel és tanulnak meg életben maradni. Igaz, mind egy csapatban játszunk, mégis láthatatlan határvonal húzódik közöttünk, amit nem ajánlatos átlépni.

Beharapom az ajkam. Egy dolog, ha Grant lehord a sárga földig, de belegondolni se akarok, hogy ez az egész Neo állásába kerülhet.

– Tudom, hogy új vagy itt, Alice, ami persze nem mentség, de Neo... magától többet vártam.

Előrelépek, a testemmel védelmezem Neót.

– Illő tisztelettel, Grant, de azért jöttem Botswanába, hogy a traumának kitett elefántok kognitív képességeit vizsgáljam. Ez a borjú tökéletesen megfelel alanynak. Ha már itt tartunk: amennyi pénzzel az egyetem a kutatásaimat támogatja, egyenesen vétkes hanyagság lett volna, ha hagyom meghalni ezt a borjút ahelyett, hogy megvizsgálám, milyen módon befolyásolja a viselkedését az anyja és a nénjei legyilkolása.

Csak blöffölök – akkor is megmentem a borjút, ha éppen a vándorlási útvonalak és az itatók viszonyrendszerét tanulmányozom –, de ezt Grantnek nem kell tudnia.

– Én kértem Neo segítségét – hazudok. – És nem azért, hogy megszegjem a szabályokat. Csak a munkámat végzem.

Grant szemei résnyire szűkülnek.

– A madikwiek mondták, hogy nem vagy csapatjátékos, de jobb ha tudod, hogy itt nincs három dobásod, csak kettő. Tekintsd ezt az elsőnek.

Miközben beszél, a borjú odakacsázik hozzá. Ormányával legyez, mintha egy szúnyogot próbálna elkapni. Végül beletúr Grant khaki ingének felső zsebébe, és előhúzza az olvasószemüvegét.

Bármilyen vitriolos megjegyzésre készül éppen Grant, egyetlen sóhajjal távozik belőle. Egyetemesen elismert igazság, hogy lehetetlen dühöngeni egy újszülött elefánt közvetlen közelében.

Grant rám mutat.

– Egy személyben te vagy felelős ezért az elefántért.

– Parancs, uram – mormolom.

– És egy hónapon belül vissza kell engedned a vadonba, hogy csatlakozzon a csordájához. Ha pedig nem fogadják el, csendben feljegyzed, és nem avatkozol közbe.

Bólintok.

Amint Grant távozik, lerogyok az ágyra. A borjú kutakodni kezd a takarók alatt.

– Anyámnak igaza volt. Inkább tanulmányoznám a főemlősöket...

– Kétlem, hogy Lesego egyetértene – jegyi meg Neo.

– Lesego?

– Nem gondolja, hogy ideje lenne nevet adni neki? – A borjúhoz lép, és végigsimít a homlokán, mintha megkeresztelné. – Tswanául annyit jelent, Szerencsés.

Kifelé indul. Amint az ajtógombra teszi a kezét, hirtelen a veríték is kiver a gondolatra, hogy egyedül kell megbirkóznom a borjúval.

– Be kell vinnem az egyik autót a gabarone-i szervizbe. Ha már ott járok, kerítek még tápszert és kókuszolajat. Néhány ládával.

Máskülönben kitör a palotaforradalom.

– De visszajön. – Ez nem kérdés, kijelentés.

Ahogy elmosolyodik, felbomlik a csomó a mellkasomban.

– Ha azt akarja, Alice.

Az ajtónak támaszkodik. Tenyere, ahogy a fához préseli, rózsaszín, akár az enyém. Éjjel beledörzsölt egy kis kókuszolajat a bőrébe is. Elnéztem, ahogyan ruganyosan mozgatta hosszú ujjait, összefűzte őket, masszírozott. Akkor egy futó pillanatra eltűnődtem, olyan forró-e a bőre, mint amilyenek tűnik.

Nem vár válaszra, csak kinyitja az ajtót, hogy a résen behatoló napfény lézerként vágjon bele a padlóba. A borjú megigézetten próbálja eltaposni.

– Neo – kiáltok utána.

A nagyanyja gyógyító volt, talán természetes, hogy egy ilyen képesség továbböröklődjön. A jelenléte azt is elfeledteti velem, hogy van odakint egy világ, ahol szörnyű dolgok történnek, amikor a legkevésbé számítunk rá.

Mire megfordul, már nem emlékszem, mit akartam mondani.

– A neve – rögtönözök sietve. – Mit jelent tswanául?

Egyszeriben szégyenlős lesz, elkapja a tekintetét.

– Hogyan is mondják? Amit egymásnak adnak...

Ajándék, gondolom, ahogy Neo beteszi maga mögött az ajtót.

*

Egymást követik az első alkalmak. Lesego először alussza végig az éjszakát. Először eszik kekszet. Először fürdik. Először lát egy bóbitás frankolint és kergeti egészen a vadőrök falujáig, mielőtt utolérem. Az egész világ újdonság a számára. Miközben egyre erősebb és nagyobb lesz, az etetések között pedig egyre több idő telik el; a bőre simává és puhává válik, az arca pedig pufók lesz, ami Neo szerint az egészség jele.

Jelen állás szerint én vagyok Lesego anyja, amíg nem gondoskodom másik pótlékról. Grant mellém adja segítségnek Neót, amíg Lesegót szabadon nem engedjük. Parányi a csordánk, de Lesegónak csak ez maradt.

Büszke szülő vagyok. Minden néhány napban megjelölöm Lesego marmagasságát a félfán, és előrecsomagolt piskótatortával ünnepelem, amikor túllépi az egy métert. Neóval játékokat keresünk neki: seprűt, biciklibelsőt, meg egy kötéldarabot, amit sikerült szétbontania és átfűznie a szomszédos tornácok oszlopain, hogy a kutatók egész faluját hatalmas pókháló borítsa be.

Talán nem akarják beismerni, de a többiek is örülnek a jelenlétének. Anya fényképeket készít róla, hogy hazaküldje a kishúgának. Paul, aki imádja a mentás csokit és nem hagyná ki a teaidőt, egy nap édességgel kínálja Lesegót, aki, hacsak meglátja, odaszalad hozzá, és próbálja átkutatni a zsebeit. Még Grant is gyakrabban jön a szokásosnál – színleg a kutatási naplót ellenőrzi, de sosem megy el anélkül, hogy ne találkozna Lesegóval.

Ezzel együtt én vagyok Lesego kedvence. Mindig követ az irodához vezető úton, és türelmesen várakozik, majd tülköl, amikor megjelenek a könyvvel, amiért jöttem. Amikor mögöttem halad, ormányával az ingembe kapaszkodik. Tudja, hogy nem jöhet be a kunyhóba, de csak akkor hajlandó elaludni, ha lát engem. Végül átrendezek mindent: ágyam a szoba közepére kerül, de még így is minden második éjszakát a csillagok alatt kell töltenem, ha nem akarom, hogy a trombitálásával felferje az egész tábort. Amikor reggel felébred, a legelső dolgom, hogy megérintsem a szája körül, ahogyan az elefántanya is tenné, majd engedem, hogy odadugja ormányát az arcomhoz.

A hetek során próbálom felhívni a saját anyámat. Kétszer is. Először nem veszi fel; másodszor a botswanai hálózat túltelített, azért nem megy át a hívás. Az univerzum jelzésének veszem az elvetélt kísérleteket, majd visszatérek a kunyhóhoz, ahol Neo az ágyamról

kölcsönvett takaróba burkolózik, úgy ül a tornácon, az oldalán Lesegóval. A takarós trükk az egyetlen módja, hogy lezuhanyozhassak, kimehessek a dolgomra vagy elvégezhessek néhány kisebb feladatot anélkül, hogy Lesego a nyomomban járna. Rádobom a takarót a fejére, s mire kibogozza magát, már el is mentem, így be kell érnie Neóval és az illatommal. Még így is folyton azt várja, mikor térek vissza.

Egyik reggel, amíg odakint focizunk, Lesego átküldi a labdát a fejem felett, a vadőrök lakóhelye felé. Zsörtölődve kocogok utána és kapom fel a földről, amikor meglátom Grantet.

– Távirat – jelenti be, mielőtt átadja a borítékot és visszaindul a vendégtábor irányába.

Meredten nézem a Western Union emblémáját, az összehajtott sárga papírost. Azután belegyűröm a zsebembe.

Az egész találkozás harminc másodpercbe se telik, Lesegónak azonban nem is kell több idő, hogy eltűnjön.

Könnyebb elveszíteni egy elefántot, mint gondolnánk. Pánikba esem – milyen gyorsan mozoghat? Nem vagyunk elszigetelve a vadontól, s még ha nem is találkozik ragadozókkal, vannak szakadékok és vízmosások, ahová simán belepottyanhat. Gyökeret verek, azt se tudom, merre induljak.

– Lesego – kiáltok, mintha hallgatna a nevére.

Épp készülök eliramodni a falu vége felé, hátha betört az irodába, amikor robajt hallok a kunyhómból. Ahogy benyitok, elborzadásom átadja helyét az indulatnak. Lesego beletemetkezik a szekrényembe, befúrja magát maradék ruháim közé. A többi szétszórva a szobában.

– Ezt nem mondhatod komolyan! – ripakodok rá. Felkapja a fejét, szétszagotott mintás szoknyám úgy fityeg a nyakában, mint egy fodros gallér. – Tudod, mi a szabály!

Hanghordozásom meghátrálásra készíti. Annyira sebezhető, hogy az első feddésre leszegi a fejét és elsunnyog, vagy elbújik a kunyhó

mögött, míg össze nem szed magában annyi bátorságot, hogy kikémleljen mögüle. Ha nem megyek oda és ölelem át, teljesen magába roskad; földig lógatja az ormányát, amíg nem emlékeztetem rá, hogy azért szeretem.

Neo robban be a kunyhó ajtaján, bőre feketén csillog, mint az obszidián, szeme vadul forog.

– Kiáltozást hallottam. Mi történt? – Tekintete átsiklik a borjúra. – Baja esett?

Hirtelen ostobának és parányinak érzem magam.

– Széttépte az egyetlen szoknyámat...

Nevet, olyan önfeledten, hogy mindig megcsodálom érte: mintha semmilyen erő nem tarthatná vissza, mintha az örömeivel megfestené az egész eget.

– Legjobb lesz, ha mindenki lenyugszik. Járjunk egyet.

Neóval beálltunk a mindennapos rutinra. Noha mi vagyunk Lesego családja, és Grant is áldását adta rá, hogy segédkezzen a borjú körül, amint felkel a hold, Neo udvariasan búcsút int, mielőtt nyugovóra térne a maga ágyában. Amikor reggel felébredek, már odakint van Lesegóval, és üvegből eteti – még hozzá igazi cumisüvegből, amit egy állatorvostól kölcsönzünk. Eljátsszuk, hogy egy család vagyunk, de mindketten ismerjük a korlátokat.

Ideges leszek, amikor Neo kivezet minket a faluból a vadonba. Eddig szántszándékkal nem sétáltam erre Lesegóval, aki még mindig olyan védtelen. Attól félek, hogy belefutunk egy elefántcsordába, amelyik elutasítja – vagy inkább attól, hogy nem utasítja el? Neo nem megy messzire, hirtelen arrafelé fordul, amerre a folyó egyik mellékágát vezették, hogy a táborban nyaraló turisták reggeli és ebéd közben láthassák, amint a zsiráfok, impalák és elefántok megállnak itt inni. A parton egy darabon kivágta a nádat, majd lenyomta az ásót a puha földbe. Középpütt, az ingoványban, mesterséges sárfürdő létesült.

– Ez... hogy is hívják? – kérdezi. – Dagonyázó?

– Mondhatjuk. – Lesegóhoz fordulok, aki bizonytalanul topog mellettem, nem tudja, mihez kezdjen. – Rajta, eredj.

Az elefánt kiránt egy gyomot az ormányával. Óvatosan belemártja a latyakba, mint egy ecsetet, mielőtt fellendíti a levegőbe.

– Szerintem nem tudja, mit kell csinálni – jegyzem meg.

– Hát, a vadonban a játszótársak szokták megmutatni. – Elvigyorodik. – *Tisztán* emlékszem, hogy a főnök azt mondta: az elefánt a maga felelőssége.

A szememet forgatva húzom le a bakancsom és a zoknim. Rövidnadrágban gázolok be a latyakba, hogy marokra kapjam és beledörzsöljem Lesego hátába.

– Látod? Játék.

Megrázza a fejét, a fülei úgy meredeznek, mint óriási rózsaszín műholdvevők.

– Dagonyázzon úgy, mintha élvezné – javasolja széles mosollyal Neo.

– Igazán? Valahogy így? – Azzal felkapok egy maréknyi sarat és mellkason dobom vele.

Annyira meglepődik, hogy elveszíti az egyensúlyát. Ahogy letottyán, az iszap felcsap, és befröcsköli az arcát.

Lesego, aki minden mozdulatunkat figyeli, kajánul tülköl egyet, mielőtt becsörtet mellé a pocsolyába. Ormányával felszívja a latyakos vizet, és befújja vele Neo hátát.

Borjunk pompásan szórakozik, hogy már vannak játszótársai. Nem próbálom tovább leplezni kárörömömet, miközben Neo felhorkan.

– Adja a kezét. – Felém nyúl, hogy felsegítsen.

Ujjai ráhurkolódnak a csuklómra, ám ahelyett, hogy felhúzná magát, Neo csak rúg egyet a lábával, amitől elbotlom és előrezuhanok, arccal a sárba.

Köpködök, a szemem törölgetem, az iszap szemcséi ott örölnek a fogaim között. Tüstént eszembe jut a zsebemben lévő távirat, amit

még nem olvastam, s most biztosan nem is fogok elolvasni. Talán jobb is így.

– Ezért megfizet. – Előrevetem magam, hogy lenyomjam Neót. Birkózunk, miközben a latyak a testünkhöz tapasztja a ruhát, és Lesego mellettünk pancsol.

Neo erősebb nálam, mégis eltökélt vagyok. Addig küszködöm és taszigálom, amíg alattam fekszik, karommal lenyomom, súlyommal fogva tartom. Szabad kezemmel belemarkolok a sárba, amit lassan rácsorgatok a homlokára. Közben tudatosul bennem, hogy a bőröm immár ugyanolyan barna, mint az övé. Hogy passzolunk egymáshoz.

– Mondja, hogy feladja – parancsolok rá.

Elvigyorodik.

– Úgysem meri.

– Ne higgye.

Megteszi. Karjával átfogja a derekam, és teljesen levesz a lábamról, de nem nyers erejével, hanem egy csókkal.

Ujjai beletúrnak összetapadt hajamba, ajkai az enyémhez préselődnek, mintha szent pecsétet nyomnának rá. Ekkor hirtelen vízfüggöny csap az arcunkba, mire zavartan rebbenünk szét. Lesego hideg zuhanya úgy választ minket külön, mint egy kontinenst átszelő folyó, amelynek nyomában örökre megváltozik a táj.

*

Egyik nap, hétéves koromban, arra mentem haza az iskolából, hogy anyám átrendezte a szobámat. A polcról eltűntek plüssállataim, helyükbe a tankönyvek kerültek, amiket még ő használt az egyetemen. Letakarította a kis asztalkát is, ahol teapartit adtam a babáimnak, és ahol most kísérleti laboratóriumot hozott létre, rajta elromlott kenyérpirítóval, kibelezett régi vezetékes telefonnal, csavarhúzóval, villáskulccsal. Az egész csendélet fókuszában a mikroszkóp állt, maga mellett a preparált üveglapkákkal. Rajtuk rostokkal, vérrel, parafával.

Sókristályokkal.

– Nézd csak. – Anyám megmutatta, hogyan kell belenézni a mikroszkópba, majd helyére csúsztatta az egyik üveglapkát, rajta kis barna pöttyel: jóddal megfestett hagymahéjjal.

Levegő után kaptam és hátrahőköltem. Ilyen közlelről az a semmi kis pötty tömör fallá változott, benne a sejtek tégláival.

– Mit látsz? – tudakolta anyám olyan halkán, mintha egy misztériumba avatna be.

– Olyanok, mint az autók – feleltem. – A csúcsforgalomban.

Felnevetett.

– Az autók vezetőit is látod?

– Igen, barna pontok.

– Az a sejtmag – árulta el. – Olyan, mint a sejt idegközpontja. Egy folyadékban lebeg, amit citoplazmának hívunk. A sejtek körül az a barna karika a sejthártya. – Nézte, ahogyan egyenként megcsodálom a lapkákat, majd hirtelen bejelentette, hogy ideje megteríteni a vacsorához. – Mindent rakj szépen rendbe – tette hozzá. – Úgy sokáig meglesz.

Nem lett, mert minden szabadidőmben azt a mikroszkópot használtam. A nagyítás felért számomra a csodával. Belegondoltam, mi mindent mulasztok, amiért pusztá szemmel nézem a világot; nem tudtam elhinni, hogy még senki sem talált fel olyan kontaktlencsét vagy szemüveget, ami lehetővé tenné, hogy állandóan úgy láthassuk a környezetünket, mint a mikroszkóp alatt. Kezdtém másként tekinteni a világra. Csak mert nem láttam valamit, még nem jelentette, hogy nincs ott. Álomban felnyitottam a szemem, és mindent nagyobbak láttam a valóságosnál – tízszeres, százszoros, ezerszeres nagyításban. Bármilyen organizmusra néztem, tudtam, miért viselkedik úgy, ahogy; láttam a mélyebb rétegeket, amelyek mások előtt rejtve maradtak. Arra gondoltam, ilyen érzés lehet médiumnak lenni.

Egy héttel azután, hogy megkaptam a mikroszkópot, már arra

vágytam, hogy még több preparátumom legyen. Iskola után berontottam a szobámba, és azt találtam, hogy anyám visszapakolt a polcra minden könyvet, pedig szántszándékkal hagytam nyitva őket azoknál az organizmusoknál, amelyeket még nem láttam a mikroszkóp alatt. Penészgombák, eper, hámsejtek.

– Micsoda rendetlenség – vonta össze a szemöldökét. – Nem kértelek meg rá, hogy tarts rendet?

– Kérlek – fogtam könyörgőre, miközben elrendeztem a könyveket, hátha ezzel megbékíthetem. – Nem tanítanál meg, hogy készítek még több preparátumot?

Egy pillanatig azt hittem, otthagytam, de csak felgyűrte egyenruhája ujját, és letérdelt mellém a szőnyegre. Benyúlt a kis pántos fadoboz végébe, ahol az üres üveglapok sorakoztak.

– Mit szólnál, ha megnéznénk, *te* hogyan festesz a mikroszkóp alatt?

Elkezdte átszervezni a környezetet: ugyanolyan hatékonysággal vágott rendet a káoszban, ahogy a zöldséget kockázta vagy élére hajtogatta a lepedőt. Felém nyújtott egy üvegcsére való nátrium-klorid oldatot.

– Csak egy cseppet – biccentett az üveglap felé, miközben elmondta, hogy azért kell sóoldatot használni, mert tiszta víz esetén a tanulmányozni kívánt sejtek szétrobbannának a nyomástól.

Adott egy fogpiszkálót, és megmutatta, hogyan gyűjthetek vele hámsejteket az arcomról. Elhelyeztük ezeket a sóoldatban, azután – minthogy a sejtek áttetszőek – kétcseppnyi metilént is hozzá kellett adnunk.

Anyám mögém lépett, kezével irányította az enyémet.

– Tartsd derékszögben a fedőlapot – suttozta. – S most... cseppentsd le.

A preparátum úgy festett, mint egy téglalap alakú sebtapasz, a közepén kék folttal. Csalódottan néztem. Ellentétben a

mikroszkóphoz adott mintákkal, amelyeken legalább egy apró pettyet, kristályt vagy szilánkot lehetett látni, ami a nagyítástól egész univerzummá terebélyesedett ki, ez nem volt több kék pacánál, ám amint anyám becsúsztatta a mikroszkóp alá és hátrahúzódott, hogy megnézhessem, a lélegzetem is elállt.

A sejtjeim kis köröket alkottak, mint a tojássárgája a fehérjében, csak ezek mozogtak és vibráltak az élettől. Úgy bújtak össze, ahogy a szép lányok a suliban; mintha képtelenek lennének elviselni az egyedüllétet.

Anyám nem a gyengédségéről volt híres – sosem puszilt meg lefekvés előtt; ha este együtt tévéztünk, sosem bújt hozzám, mindig a kanapé túlsó végében ült –, ám abban a pillanatban, abban a közelségben, amikor még a bőreből sugárzó meleget is éreztem, a minket körülengő parfümillatban és a tudomány misztikus légkörében, átkaroltam, és szorosán magamhoz öleltem.

– Te is megnézed? – kérdeztem szégyenlősen.

Előrehajolt, hogy haja lepelként boruljon előre, elfüggönyözze az arcát.

– Milyen könnyű elfelejteni – suttogta maga elé –, hogy mélyen odalent mind egyformák vagyunk.

Két héttel később arra jöttem haza az iskolából, hogy minden eltűnt: a könyvek, az üveglapkák, a mikroszkóp. A polcra visszakerültek a babák és a plüssállatok, pedig már nem akartam játszani velük. Olyanná váltam, mint a megfestett preparátumok, nem lehettem újra éterien áttetsző.

Ahogy felnéztem, anyám szenvtelen arccal támaszkodott az ajtókeretnek.

– Megmondtam. Ha *te* nem raksz rendet, *én* fogok. – Otthagytott, kettesben a tudásszomjjal, aminek még nem nevet sem tudtam adni.

Ahogy idősebb lettem, megértettem: egyáltalán nem evolúciós baki, hogy nem vagyunk képesek szabad szemmel megfigyelni a

felnagyított világot. Ez csak a mi védelmünket szolgálja. Ha valamit nem látunk tisztán, nem kell úgy tennünk, mintha értenénk.

*

Ahogy Lesego egyre nagyobb és merészebb, kezdi feszegetni a határait. A vadonban az ilyen viselkedés éles megtorlásra talál az anya vagy a mátriárka részéről. A vadonban annyi nagynéni és nővér veszi körül a kiselefántot, hogy bármilyen kópéságot talál ki, sosem jut elég messzire ahhoz, hogy kárt tehessen magában. Itt viszont nincs más, csak én, akitől csak annyira telik, hogy lohol utána, amikor egy délután hátat fordít a tornácnak, és megindul a turisták tábora felé.

A szafarira érkező turistákat előre figyelmeztetik, hogy ez itt nem Disneyland: nem ingereljük az oroszlánokat, és a vízilovak sem hidraulikus modellek. Ezért kíséretjük őket sötétedés után; ezért kell figyelniük az eltévedt bozóti antilopokra, ha kereszteznék az útjukat. Ennek ellenére szinte biztos vagyok abban, hogy a holland üzletember és családja teázás közben a legkevésbé sincs felkészülve a kicsi, ám annál eltökéltebb elefántborjú felbukkanására.

Lesego is megtorpan, amikor meglátja őket, ami lehetőséget teremt arra, hogy beérjem. A holland család le van nyűgözve, kislányuk tapsikolva fogadja az elefántbébi érkezését.

– Ne mozduljanak – figyelmeztetem őket. Lesego talán kicsi ahhoz, hogy nagy kárt okozzon, de így is 150 kilónyi tiszta kíváncsiság.

Az elefánt fejét rázva szánalmas kísérletet tesz rá, hogy megfélemlítse őket. Tülkölni próbál, de inkább olyan hangot ad ki, mint egy papírtrombita. Előreront, majd hirtelen megtorpan, rohammal ijesztget.

A család mindezt végtelenül mókásnak találja.

– Fotó? – kérdezi a holland üzletember tört angolsággal, miközben felmutatja a gépét.

Habozok. Neóval azért kerüljük az ilyen helyzeteket, mert minél

házasabbá válik Lesego, annál nehezebb lesz visszailleszteni eredeti környezetébe. Az is éppen elég rendhagyó, hogy két ember társaságában tölti minden idejét.

Mielőtt nemet mondhatnék, a feleség és a kislány odalép mellém, a férfi pedig elkattintja a képet. Miközben visszavonszoló Lesegót a kutatók táborába, azon tűnődöm, mekkora bajban leszek, ha Grant a vendégektől értesül a nap szenzációjáról. Ha kikerül a hír – ha kikerül az a *fotó* –, az egész tudományos munkánk megkérdőjeleződik, ráadásul számíthatunk a vadvédelmi hivatal büntetésére is.

Annyira belefeledkezem a gondolataimba, hogy nem is hallom, amint Neo engem szólogat, csak amikor már ott állok előtte. Lesego örömmel látja viszont, trombitál és a kalapja után nyúlkal.

– Karabo csordája... – zihálja Neo. Csak most jövök rá, hogy mindent bejárt utánam. – Már Mpho vezeti.

Karabo, az orvvadászok által megölt mátriárka négy társával, köztük Lesego anyjával együtt veszett oda, a csorda azonban tíztizenöt tagból is áll; a többi tehén és bika vélhetően szétszaladt a lövések hangjaira. Hetek óta nem látták őket, nyilván messze elkerülték a veszélyes helyet. Most azonban Neo szerint a közelben tartózkodnak, és új mátriárka vezeti őket.

Meredten néz, ahogyan mellkasa szaporán emelkedik és süllyed. Tudom, mit akar mondani. *Itt az idő.*

Ha Lesego a vadonban lenne, a csordája védelmezné. Az anyja tanítaná meg rá, hogyan használja ormányát és ijessze el a ragadozókat. A nagyanja mondaná meg, hol talál vizet és élelmet, s hogy mely helyek veszélyesek. Egy nagynénje mutatna neki példát anyai gondoskodásból, amit azután a kisebb unokatestvérein tehetne próbára. Talán segítettem Lesegónak az életben maradásban, de nem taníthatom meg neki, hogyan éljen. Ehhez több kell, mint amire én képes vagyok. Ha maradt bármilyen esélye a beilleszkedésre, most jött el a pillanat: azok közé kerülhet, akikhez vér szerint tartozik. Neónak

igaza van.

Nem beszélünk, csak elindulunk arrafelé, amerre Mphót és a csordát látta, s ez tökéletesen megfelel nekem. Akkor se tudnék szólni, ha akarnék. Három hét emlékei szorongatják a torkomat, amíg már levegőt is alig kapok: Lesego felborítja az asztalt, ahol Neóval kártyázunk; füle úgy verdes, akár egy pillangó szárnya, ahogyan odahajol hozzám; a könyököm, a lábam, az ingem sarkát szopogatja; egy bottal olyan mintákat rajzol odakint a porba, amelyek titkos értelmét sosem sikerül megfejtenem.

Most együtt gyalogolunk, kezem lágyan simogatja a hátát. Mögöttünk Neo a terepjáróval, biztos távolságban lemaradva. Egy órába telik, amíg az egyenetlen terepviszonyok között megtesszük a két mérföldes távot. Lesego érzi meg elsőként Mpho csordájának jelenlétét.

Ormánya a levegőbe emelkedik és összeráncolódik, ahogyan szaglászik. Felemeli hátsó lábát, hogy az ott lebegjen a poros talaj felett.

A távolban hirtelen morajló hang hallatszik, amit mennydörgésnek hihetnék, ha nem lenne éppen aszály.

Lesego szaladni kezd. Utánaindulok, de Neo felzárkózik mellém a terepjáróval.

– Ugorjon be. – Nekiindulunk a kaptatónak.

Amikor meglátjuk az elefántokat, odalent vannak a völgyben. Mindnyájan a gerinc felé néznek, ahol Lesego vár és őket figyeli, miközben testének minden sejtje lüktet az izgatottságtól. Könnyed és önfeledt mozdulatokkal szökdécsel az óriások felé. A dombtetőről figyeljük, ahogyan a többi elefánt azonnal kört alkot körülötte.

– Sehol sem látom. – Kezdek pánikba esni.

Neo előremutat.

– Ott. Az a nőstény, amelyiknek csak egy agyara van... Az Mpho. Lesego ott van a hasa alatt.

Egy elefánt kilép a képből, így végre meglátom: a mátriárka ormányával vonja magához közelebb Lesegót.

Hallottam elefántokról, akik jó szívvel gondolnak az emberekre; akik eljönnek a táborba segítséget kérni, ha belegabalyodnak egy csapdába vagy a szögesdrótba. Talán vele is így lesz. Talán nem fog elfelejteni.

Nem is veszem észre, hogy sírok, míg meg nem érzem Neo meleg kezét a magamén.

– Menjünk – sikerül kipréselnem magamból a szavakat. Nem hinném, hogy végig tudnám nézni, amint Lesego faképnél hagy.

– Még ne – mormolja Neo.

Mpho hirtelen visszahúzza az ormányát és eltaszítja Lesegót. A mátriárka kiadja a menetparancsot, mire a csorda megindul észak felé. Amikor Lesego esetlenül követni próbálja őket, az egyik nagy nőstény durván ellöki.

– Nem fogadják be – döbbenek rá arra, mit látok.

– Érzik rajta az emberszagot – teszi hozzá Neo.

Hirtelen tudatosul bennem, hogy mit rontottam el. Talán mindig azt terveztem, hogy visszaengedem Lesegót a vadonba, de végső soron én vettem el tőle ezt a megváltást. Lesegón érezni a süti, a szappan, a fertőtlenítő és a sok száz ember alkotta tárgy szagát, amivel kapcsolatba került. Ha a csorda okkal retteg az emberektől és a halállal azonosítja ezeket a szagokat, természetes módon elutasítja.

Lesego zavartan fordul azokhoz az állatokhoz, amelyek még nem indultak el a mátriárka nyomában – a fiatal bikákhoz, akik még kicsik az önálló élethez, de ahhoz már túl nagyok, hogy az anyjukon lógjanak. Lesegóra rontanak, aki annyira meglepődik, hogy meg sem próbál kitérni. Feldöntik, mire küszködve vergődik talpra. Egy bika rohama nyomán éles reccsenés hallatszik; látom a vért, amint előtör az agyarak által ütött homloksebből. Lesego rémülten üvölt fel, de az általam teremtett feltételek miatt egyik felnőtt nőstény sem siet a

segítségére, ahogyan másként tennék.

Felállok a Land Roverben.

– Állítsa meg őket – sikoltok. – Bántják!

– Alice...

– Azt mondtam, *állítsa meg őket!* – Gondolkodás nélkül kiugrom a kocsiból, és rohanni kezdek a fiatal bikák felé, ami minden létező norma szerint hihetetlen ostobaság, de segítenem *kell* Lesegónak. Neo azonnal beletapos a gázba, és elrobog mellettem a Land Roverrel, hogy elkergesse a bikákat. Háromszor kell fordulnia, mire felkocognak a domboldalon. Dacos kamaszokként úgy túlkölnék, mintha máris a hőstettükkel henegeznének.

Lesego kábán és botladozva próbál csatlakozni hozzájuk.

Nem mintha verésre szomjazna. Nem mintha nem rémülne halálra. Ennyire akarja a családját, még ha az nem is akarja *őt*.

Összeszedem minden erőmet, amiről eddig nem is tudtam, hogy létezik, hogy utánarohanjak és ledöntsem a lábáról, mintha csak rögbiznénk. Segítségért kiált, amint a szemére húzom füleit, ne kelljen látnia, ahogy rokonai a sorsára hagyják.

*

Nem tudom, mivel győzi meg Neo Grantet, hogy hívja ki az állatorvost, de megteszi. Lesego kap 2 mg etorfint és 20 mg azaperont, ami lenyugtatja, amíg ellátják a sebet a homlokán. Neóval döbönt nyomorúságunkban, vállvetve állunk az állatorvos és Grant mögött. Egy pillanatra egymáshoz ér a kezünk. A khaki ing ujjának rejtekében kisujjam összekapcsolódik az övével.

– Azt javaslom, maguk is pihenjenek egy kicsit – fordul felém az állatorvos, miután végez. Nem említi a nyilvánvaló tényt, hogy menedéket adtunk egy rezervátumból való elefántbébinek, ami azt jelzi, hogy Grant már kimentett előtte. A két férfi távozik, hogy Grant elvihesse az orvost a leszállópályához.

Bármilyen kimerültnék kéne lennem, idegeim és izmaim pattanásig feszülnek, mint a felhúzott rugó. Nem hinném, hogy mostanában képes lennék aludni. Járkálni kezdek a kunyhómban, néha kikukkantok, és meggyőződöm róla, hogy Lesego még öntudatlan.

– Nem lesz semmi baja – mondja Neo.

– Tudom.

Zsebre vágja a kezét.

– Mennem kell.

Bólintanom kellene, de nem teszem. Távoznia kellene, de nem teszi.

Veszek egy nagy levegőt, hogy bevalljam neki, ami nem hagyott nyugodni az elmúlt három órában, amióta tanúja lettem Lesego elutasításának.

– Neo – suttogom –, én rontottam el mindent.

Belegondolok, miféle élet várhat egy fogságban tartott elefántra. Egy cirkusz, ahol folyton produkálnia kell magát? Egy állatkert, ahol a világa összeszűkül egy ketrecre és egy kifutóra? Érdeemes volt megmenteni az éhhaláltól egy ilyen nyomorúságos élet kedvéért?

– Nem tudta – csóválja a fejét Neo.

– Tudhattam volna. A legutóbb is... – Elcsuklik a hangom, ahogy tudatosul bennem, mit készülök felfedni.

Neo nem mozdul. Én lépek ki a tornácra, hogy az arcunk egy szintbe kerüljön.

– Mondja el, miért jött el a Madikwéből.

– Nem jöttem el.

– Mégis itt van.

Elkapom a tekintetem.

– Azt *javasolták*, hogy keressek egy új rezervátumot.

– Ott is meg akart menteni egy árvát?

Az agyontaposott borjúra gondolok, aki a szemem láttára halt meg,

csak mert követtem a szabályokat.

– Nem. – Nagyot nyelek.

Neo belép mellettem a konyhába. Egyenesen a szekrényhez megy, ahol a mosószeret és – jól elrejtve – a dugipíát tartom. A tequilát, amiből csak kétszer ittam. Egyszer, amikor a borjú meghalt a Madikwében. Másodszor azelőtt, hogy megtaláltam Lesegót és a lemészárolt családját.

Nem kérdezek rá, honnan tud róla. Csaknem egy hónapja gyakorlatilag együtt élünk, ugyanolyan jól ismeri a konyhót, mint én. Két poharat keres a mosogatóban, mindkettőbe kétujjnyi alkoholt tölt. Amikor leül az asztalhoz az italokkal, csatlakozom hozzá.

– Ivott már tequilát? – kérdem.

Megrázza a fejét, felemeli a poharat, és egy hajtásra kiissza.

Ugyanezt teszem, majd összerezzenek, ahogyan a folyékony tűz végigfut a torkomon és megfájdítja a fogamat.

– *Volt* egy borjú – vallom be, míg Neo újabb adagot tölt. – A saját anyja támadta meg.

Neo szemöldöke felszökik.

– Ilyet még sosem láttam.

– Hát, a Madikwe nem ilyen hely. A dél-afrikai kormány úgy gondolta, kordában kell tartania az elefántpopulációt, ezért egész csordákat mészároltak le, a kölyköket pedig olyan rezervátumokba gyűjtötték, mint a Madikwe. Csakhogy nem úgy viselkedtek, mint a vadonban, ahol a mátriárkák megtanítják nekik a normákat. Az az elefánt egyszerűen eltaposta az újszülött borját. – Felnézek Neóra. – Nem az ő hibája, hogy senki sem tanította meg neki, hogyan kell anyának lenni. – Keserűvé válik a hangon. – A *mi* hibánk. Az a borjú csak járulékos veszteség.

– Azért jött el, mert nem tudta megmenteni?

Megrázom a fejem, mielőtt leküldöm a második löketet. A szoba sarkai máris kezdenek elmosódni.

– Megváltoztatott a halála. Gyűlöltem a helyzetet, hogy nem avatkozhatom közbe. Azután úgy egy hónappal később egy csapat vadőr, akik az egyik szivattyút mentek ellenőrizni, váratlanul egy bikacsorda közepén találta magát. A fiatalok egyike rátámadt a terepjáróra, újra és újra nekiment, míg átdöfte az ajtót az agyarával. A vadőrök persze vették a lapot, futva menekültek, de az egyiküket így is felöklelte. – Figyelem, ahogyan Neo ledönti az italt, míg én a munkájával járó veszélyeket ecsetelem. – A rezervátumban az a szabály, hogy ha egy elefánt megsebesít vagy megöl egy embert, ki kell lőni. A támadás során az adott elefánt is megsebesült a homlokán, így könnyen fel lehetett ismerni, de valahányszor a vadőr puskával közelített, hogy kilője, a többi bika körülvette és elrejtette. Mintha tudták volna, hogy bajban van. Megvédték.

Előrehajolok, alátámasztom az állam.

– Hónapokig ez ment, míg végül a seb begyógyult, így többé már senki sem tudta megkülönböztetni a bikát a többiektől. Senki, csak én, aki a doktori kutatásom részeként katalogizáltam a Madikwe összes elefántját. A rezervátum vezetője utasított, hogy mutassam meg a bikát, amit majd kilőhetnek. Nem tettem meg.

– Tudta, melyik bikát keresik? – kérdez közbe Neo.

– Igen. Szeplők voltak a jobb füle mögött. Mielőtt megsebesült volna, ezekről azonosítottam. – Megvonom a vállam. – Az a bika nem lett volna ennyire agresszív, ha idősebb hímek is vannak a csordában. Nem halhatott meg csak azért, mert mi szétcsesztük a természetes életterét. – A fülem mögé tűröm a hajam. – Megszegtem a szabályokat. A rezervátum vezetője tudta. A munkatársaim is. A vadőrök még egy autóba se ültek velem, miután kiálltam az állat mellett, amely megölte a társukat. Egy hónappal később ugyanaz a bika megölt egy állatorvost, mielőtt a kocsit vezető vadőr agyonlőtte. Ezt követően a főnököm nyomatékosan az értésemre adta, hogy keresnem kellene egy másik rezervátumot. – Végzek a harmadik

körrel, és lecsapom a poharat az asztalra. – Úgyhogy igen, Neo, tudhattam volna.

Meredten néz rám, de nem lehet olvasni a tekintetében. Nem tudni, minek lát, amikor madikwei szereplésemre gondol: fehér kalapos hősnek vagy fekete kalapos banditának.

– Hallott már Pilanesbergről? – kérdezi.

Persze hogy hallottam. A doktori kutatásom egy részét ott végeztem. Madikwéhez hasonló rezervátum a fiatal elefántok számára, amelyeket megkíméltek a dél-afrikai állományritkítás során, amikor az elszaporodott elefántok már a biodiverzitást fenyegették. Akárcsak a Madikwében, Pilanesbergben is jócskán akadtak viselkedési problémák.

– Hallottam egy csapat fiatal bikáról – folytatja Neo –, akiket a mustra után odaküldtek. Beterelték őket egy *bomá*ba, amit 59 áram alatt lévő kerítésoszlop vett körül. A hatvanadikhoz rögzítették a vezetékeket. Éjszakára itt akarták tartani az állatokat, hogy másnap reggel a sajtó jelenlétében engedhessék el őket. A kormány hősnek akart tünni azzal, hogy sikeresen oldotta meg az elefántok túlnépesedési problémáját, másnap reggelre azonban a bikák kidöntötték az egyetlen oszlopot, amelyikben nem volt áram, és eltűntek a rezervátum területén, mielőtt a riporterek a helyszínre értek volna.

– Az a tanulság, hogy az elefántbikák nem szeretik, ha fényképezik őket?

– Nem. Az a tanulság, hogy ha egy szabályt mindenáron meg akarunk szegni, akkor talán nem jó szabály. – Neo átnyúl az asztal felett, felemeli és átfordítja a kezemet. Az elektromos oszlopokra gondolok és az elefántok kínjaira, amint egyenként próbára tették valamennyit. Egy pillanatra sem veszi le rólam a tekintetét, ahogyan belecsókol a tenyerembe.

Meggörbülnek az ujjaim, mintha maguk közé zárhatnák a csókot.

Másik karom átsöpör az asztal felett és felborítja a poharakat. Hamarosan Neo ölében lovagolok és megérintem arcának éleit, vállizmait, az ajkain ragadt kérdéseket. A padlóra zuhanunk, és én lenyúzom a térdem, mielőtt fölém kerekedik. Előbb az ő inge válik le, majd az enyém; összegabalyodik a lábunk, ahogyan lerázzuk magunkról a merev vászonnadrágot. Egy család vagyunk, már csak ez hiányzik az életünkből.

Nem tudom levenni a szemem bőrünk éles választóvonaláról, fény és árnyék határáról. Ahogyan Neo belém hatol, kinézek az ablakon, a csillagok sötét bársonyra varrt flittereire. A holdra gondolok, ahogy mindig odafent van az égen, de csak az éjszaka ölelésében kel életre.

*

A *musth* szó a „megrészegült” hindi megfelelője. Ezt használjuk arra a felfokozott érzelmi állapotra, ami évente egyszer, a három hónapig tartó párzási időszak alatt jellemzi a megvadult elefántbikákat. Ebben az időszakban a hormonok veszik át az uralmat. Az állatok nem gondolkodnak, csak cselekszenek – azután *reagálnak*, hogy tudatosul bennük, mit tettek.

Amíg a doktorimon dolgoztam Dél-Afrikában, egy Madikwétől nem messze eső rezervátumban olyan szafarit rendeztek, ahol a kísérők elefántháton lovagoltak. Minden elefántot egy *mahout* tanított be és lovagolt meg – olyan személy, aki felnevelte az állatot és hosszú évek óta foglalkozott vele. Az egyik koraérett bika a csapatból váratlanul megvadult. Talán a mahout csinált valamit a túra során, amivel beindította a folyamatot, mindenesetre az addig nyugodt állatra rá sem lehetett ismerni. Felkapta a mahoutot az ormányával, és úgy csapkodta a földhöz, mintha könnyű faág lenne. Abba sem hagyta, amíg el nem törte a gerincét. A nőtények azonnal tudták, hogy valami helyrehozhatatlan történt. Mire a bika újra uralkodni tudott magán, és lenézett a lábainál heverő élettelen testre, a nőtények már befedték a

mahoutot ágakkal és porral. Őrt álltak felette, míg az elefántok gazdái el nem jöttek a mahoutért, aki sosem tért vissza a táborba.

A megvadult elefánt azokhoz a fickókhöz hasonlít, akik Vegasban ébrednek, és semmire sem emlékeznek az előző éjszakából, csak értetlenül nézik a rúzsfoltokat a gallérjukon, a tetoválást a karjukon és a színes gyöngysorokat a nyakukban, miközben azt kérdezzétek maguktól: *Mit műveltem?*

A nőstény elefántok sosem kerülnek ilyen helyzetbe.

Ők mindvégig észnél vannak.

*

Kaparászó hangra ébredek.

Kipattanok az ágyból, és kitárom az ajtót, hogy lássam, amint Lesego a tornácon fészkelődik. Még vörös a sebe, de már nem vérzik. Megsimogatom, ahogy felém nyújtja ormányát és megérinti az arcom.

– Én sosem hagylak magadra – ígérem, miközben Mpho széles csípőjére gondolok, ahogyan billegve felkapaszkodott a dombra, nyomában a szenttelen csordával. Tanulmányaimból tudom, hogy Lesego emlékszik a rátámadó fiatal bikákra, csak az a kérdés: meggátolja-e az emlék abban, hogy valaha is megpróbáljon csatlakozni egy másik csordához, vagy olyan mélyre temette magában, hogy soha többé ne kelljen emlékeznie rá?

– Neo – szólok hátra a vállam felett. – Fent van. – Még a nevét is úgy kószolom a nyelvemmel, mintha folyékony napfényt nyelnék. Megfordulok, amikor nem válaszol, és rájövök, hogy üres az ágy. Valamikor, míg én aludtam, elhagyott.

Jobb lesz, ha megszokod.

A gondolat mintha gyomorszájon vágna, nyomában társával: *Úgy gondolja, hibát követett el.*

Kibomlik a harmadik, félelmetes is, akár egy hidra: *Nem akarja elveszíteni az állását.*

Majd a negyedik: *Azt hiszi, máris szégyellem az egészszet.*

Megrázom a fejem, hogy kitisztuljon, és ne a zsigeri ösztöneimre hallgassak, hanem összpontosítsak, ahogyan a tudósok szoktak. Lehetséges, hogy nem hagyott el, csak egy kávéért ment vagy zuhanyozni, és nemsokára visszajön. Lehet, hogy udvariasságból átengedi nekem az első lépést.

Míg ezeket a lehetőségeket mérlegelem, kevésbé érzem magam fenyegetve. Lesegóra nézek, és elmosolyodom.

– Gyere, keressük meg.

A borjú lemaradozik mögöttem, egy gallyat húz maga után a porban, mintha meg akarná jelölni a hazavezető utat. Csodálatos nap virradt ránk: meleg, de nem fülledt, az ég elképesztő mélykék. Ahogyan a vadőrök faluja felé tartok, úgy érzem magam, mint amikor először néztem bele a mikroszkópba. Mintha mostanáig vak lettem volna.

Meg fogom találni Neót, és elmondom neki, hogy nem bántam meg semmit. Ha ettől jobban érzi magát, Grantnek is elmondom, hogy én kezdeményeztem a kapcsolatunkat. Elismétlem Neónak a titkokat, amiket éjjel suttogott a nyakamba és a hasamba; mágikus szavakat egy olyan nyelven, amit senki más nem ért. Megmarkolom a kezét, és többé el sem engedem.

Minden tervem romba dől, amikor meghallom az udvaron játszó gyerekeket. Riasztó, annyira ritka esemény. Aztán rájövök, hogy szombat van, hétvége, amit a vadőrök idelátogató családjukkal töltenek. Az egyik fiú – csupa csont, szög és él – elrúgja a labdát, ami eltalál a combomon.

– Tscwarelo – mondja. *Bocsánat.*

Rémültnek tűnik, mintha fenyítésre számítana. Elmosolyodom.

– Dumêla. – *Szia.*

Nem nagyon ismerem a setswana nyelvet, de az ember felszed egy-két szót, ha az egész napját vadőrök között tölti. A fiú kistestvére

Lesegóra mered, és szája tökéletesen kerek O betűt formáz, ahogy teljesen elfeledkezik a fociról.

– O mang? – kérdem a nevét, s ahogy letérdelek elé, Lesego átnyúl ormányával a vállam felett.

– Leina la me ke Khumo – feleli a kisgyermek. *A nevem Khumo.*

Hirtelen megtörik a varázs, amint egy asszony lép ki az egyik kunyhóból. Csípőjén kisbabát egyensúlyoz, s mint a legtöbb itteni nő, ő is gyönyörű – magas és sudár, ilyen alakot legfeljebb divatmagazinokban látni. Haját tarka sállal fedi, ami a naplementét juttatja eszembe. Talán ő az, aki hátrahagyta a kókuszolajat, ami megmentette Lesegót az éhhaláltól.

Olyan pattogósan és indulatosan hadar, hogy egy szavát sem értem, de arra következtetek a fiúk megereszkedett vállából s ahogyan felé vonzódnak, mint egy mágneses pólushoz, hogy alaposan lehordja őket, amiért megrúgták labdájukkal a fehér nőt.

– Nem – próbálom megértetni vele, hogy a fiúk nem tettek semmi rosszat. – *Go siame.* – *Minden rendben.* Azután a kislányra mutatok, akit a karján tart. – Bontle. – Az ő nyelvén ezt az egyetlen szót ismerem a szépre.

A kisfiúk kikémlenek anyjuk mögül. Lesegóról csacsognak, legalábbis ezt feltételezem abból, ahogyan elmutogatják ormányának és fülének mozgását.

– Beszél angolul? – kérdezem. – Neót keresem.

Mielőtt válaszolhatna, Neo kilép a házból, és megdermed.

Próbálom értelmezni az előttem zajló jelenetet, amikor a legkisebb fiú átkarolja Neo lábát, mint egy megmászni való fatörzset.

Ez a családi nap a vadőrök falujában. S ez Neo családja.

Mintha jéggé dermedne az egész testem.

– Én... jobb, ha megyek. – Ennyit sikerül kinyögnöm, mielőtt szaladni kezdek a faluból kivezető úton, nyomomban a borjúval.

Neo utolér, mielőtt kinyitnám a kunyhóm ajtaját és meglátnám az

ágyat, ahol előző éjjel szeretkeztünk, amikor még nem tudtam, hogy nős.

– Alice – kiabál utánam. – Állj meg.

Megpördülök, és olyan erővel lököm el magamtól, hogy megtántorodik.

– Miért nem mondtad el? – Haragszom rá, amiért eltitkolta. Haragszom magamra, amiért nem kérdeztem.

Az igazság az, hogy meg sem próbáltam kideríteni. Neo mellettem maradt, amikor szükségem volt rá; azt mondta, amit hallani akartam. Úgy érintett meg, mint a gyufa, amikor lánggra lobbantja a fát – én pedig ostoba módon megégettem magam.

Lesego érzi, hogy valami nincs rendben, elbődül. Neo elkapja a csuklóm.

– Te ezt nem érted – mondja halkán.

Téved. Nem *akartam* érteni. Ami nagy különbség.

Ahogy hátat fordítok neki és továbbmegyek a konyhá felé, magamon érzem a tekintetét. Elkezdem számolni a lépteket. Ötven, és minden rendben lesz. Negyvenkilenc, amíg becsukom magam mögött az ajtót. Negyvennyolc. Negyvenhét.

– Alice.

Nevem említésére repedezni kezd a rám erőszakolt nyugalom burka. Ahogy felnézek, Grantet látom a házamba vezető lépcsőn. Lebiggyeszti az ajkát, ahogy meglátja Lesegót.

– Nem fogadta vissza a csordája.

Bólintok, mire átad egy darab papírt. Vonakodok, újabb sárga cetlire számítottam a Western Uniontól, de ez csak egy jegyzetömb lapja, rajta sietve odavetett névvel.

– Ki ez a Karen Trendler? – kérdezem.

– Dél-Afrikában vezet egy menhelyet. Tevékenyen harcol az orvvadászok ellen. – Habozik. – A kislányod már sosem térhet vissza a vadonba – mondja ki. – Azt hiszem, ezt mindketten tudjuk.

– Én nem akartam...

– A *most* néha annyira elvakít minket, hogy egyszerűen nem látjuk tőle a holnapot. – Megpaskolja a vállam. – Alice. Egyszer az életben tedd azt, amit kell.

*

Arra számítottam, anyám is eljön a partira, amit dr. Yunque adott a Harvardon, hogy így kívánjon sok szerencsét a dél-afrikai utamhoz, de ő nem jelent meg. Azt gondoltam, talán majd telefonál, de a laborbeli veszekedés óta eltelt egy hónapban meg sem próbált kapcsolatba lépni velem. Ha már tönkretettem az életemet, láthatóan nem akart asszisztálni hozzá.

A segítsége nélkül csomagoltam össze cambridge-i lakásomat, és inkább béreltem egy raktárhelyiséget, mint hogy helyet kérjek a garázsában. Próbáltam tudósként, nem pedig gyermekként gondolkodni, miközben listába szedtem sérelmeimet és mindazokat a dolgokat, amiket sosem mondott nekem. Objektív – biológiai – értelemben felnőtté váltam, tehát a helyeslése és érdeklődése nélkül is életben maradhattam. Önállóvá és függetlenné váltam, már nem kellett az életem részének lennie, csak hát a szeretet, mint tudjuk, nem racionális. Anyám lehetett rideg, zsémbes, kötekedő, zsarnoki és őrjítő, attól még az anyám maradt. Valahol a csalódottság álarca mögött még most is ott élt az, aki hétéves koromban laboratóriumot csinált a szobámból. Ezért, mintegy a megbékítésére tett utolsó erőfeszítésként, az utazásom előtti napon hagytam neki egy üzenetet, amiben tudattam, melyik géppel megyek és mikor indulok.

Korán értem a reptérre. Elvonszoltam egyetlen nagy bőröndömet a pulthoz, és órákkal az indulás előtt bejelentkeztem, de a biztonsági kapun nem mentem át. Leültem a British Airways pultjának közelében, ahonnan láthattam mindenkit, aki csak belépett az üvegajtókon.

Íme egy paradoxon, amire maga Darwin sem tudná a magyarázatot: dacára a ténynek, hogy anyám negatív hatása nélkül feltehetően boldogabb, egészségesebb és ezáltal evolúciós szempontból életképesebb lettem volna, nem tudtam kizárni őt az életemből. Mellette talán a mustármagnál is kisebbnek éreztem magam, egyetlen pillantásától megkérdőjeleztem minden tetteimet, gondolatomat, és egész életemben küzdhettem, akkor sem érhettem fel azokhoz a várakozásokhoz, amiket irántam táplált, mégis rendelkezett azzal a hatalommal, hogy elhitesse velem: minden működni fog, ha kimondja rá az áldást. A részem volt, s ha megpróbáltam kivágni magamból, halálra véreztem.

Addig vártam a British Airways pultjánál, amíg a hangosbeszélő bemondta a nevemet, és figyelmeztetett, hogy a gépem nélkül nem fog felszállni.

Anyám nem jött el, hogy elbúcsúzzon.

*

Annak érdekében, hogy új otthont találjak Lesegónak, ki kell surrannom a jelenlegiből, amin osztozunk. Grant adott egy hét eltávozást, hogy elutazzak Karen Trendler menhelyére, és kiderítsem, tudják-e fogadni a borjút, majd elintézzem az ehhez szükséges hivatalos engedélyeket, Lesogo azonban nem tarthat velem. Ez azt jelenti, hogy a távozásom előtt találkoznom kell Neóval.

Bekopog. Amikor kinyitom, ügyelek rá, hogy kerüljem a tekintetét.

– Az üveg a konyhai pulton van – igazítom el, mintha csak bébiszitter lenne. – Kicsit bántják a szelek, de szerintem csak a nyugtató utóhatása. A mangót nyugodtan megeheted, ebben a hőségben úgyis megromlana...

– Alice – szakít félbe. – Nem beszélünk?

Belenézek a szemébe.

– Most is beszélünk – közlöm színtelen hangon.

– Nem úgy terveztem, hogy beléd szeretek. Amikor megtörtént, nem mondhattam el, pedig jogod lett volna tudni. – Habozik, elfelhősödik az arca. – Sosem akartam fájdalmat okozni neked.

Felkapom a takarót az ágyamról.

– Pedig mostanában rendesen kijutott belőle.

Neo elém lép, az utamat állja.

– Sethunyével egy faluban nőttünk fel. Egész életemben ismertem. Elvárták tőlem, hogy a feleségem legyen.

– És ki vagy én?

Elcsuklik a hangja.

– Te vagy minden, amiről valaha álmodtam. – Értem nyúl, máris magához vonzza a testemet. Lehunyja a szemét, ahogyan a homlokunk egymáshoz simul. – Kérlek. Ha érzel irántam bármit, mondd meg. Mondd meg, mit tegyek.

– Ha *te* érzel irántam bármit – suttogom –, el kell engedned.

A karjai mintegy varázsütésre lehullanak. Odalököm neki a takarót, hogy ne lássa szememben a könnyeket, azzal kilépek a tornácra, ahol Lesego ejtőzik. Most, hogy meglát, megpróbál talpra állni.

– Háromra – használom a jelszót, amit arra találtunk ki, hogy ráborítsuk a takarót a borjúra, és amíg kikeveredik belőle, én kereket oldhassak. – Egy, kettő... – Megfordulok. Meg akarok győződni arról, hogy készen áll, de Neo nem emeli fel a takarót, mint matador a vörös leplet. A pamutba fúrja az arcát, hogy beletemetkezzen az illatomba, ahogyan Lesego is teszi, amikor eltűnök.

*

Amikor négyévesen megkérdezték tőlem, nagykoromban mi akarok lenni, mindig azt feleltem, hogy doktor néni vagy Charlie egyik anyyala. Anyám a maga végtelen bölcsességében áthúzta mindkét számításomat, amikor előállt azzal, hogy tudós leszek.

Papírpoharakat, virágmagokat és egy vödörben földet hozott a kertből.

– Mi kell ahhoz, hogy megnőjön a virág, Alice? – kérdezte.

Ahogy ő meséli – amit gyakran, minden felszólítás nélkül megtesz –, igazi kis géniusz voltam, aki már ilyen kiskorában tudta, hogy a helyes válasz a víz és fény. Így visszatekintve, szinte biztos vagyok abban, hogy ő adta számba a szavakat. Azután megkérdezte, hogyan tudnánk ezt bizonyítani.

Elültettünk három magot. Az egyiket, amit naponta locsoltam, a konyhai mosogató fölötti párkányra tettük, ahol napi tíz órában érte a fény. A másikat, amit szintén öntöztem, bezártuk az előszobai szekrénybe, ahol nem kapott fényt. A harmadik a szobám párkányára került, ahol egész nap fürdött a fényben, de szántszándékkal hagytam kiszáradni.

Mindennap délután négykor jelentenem kellett megfigyeléseimet, amelyeket anyám lejegyzett egy kis fekete naplóba. A szekrényben lévő növény kinőtt, de nem virágzott – olyan lett, mint az indák a dzsungelben. A hálósobám párkányára állított pohárban semmi sem történt. A konyhai magvak ugyanakkor gyönyörű, sárga virágokat bontottak, amelyek valósággal áhították a nap figyelmét. A növény egész álló nap a fény felé nyújtózott, hasonlóan ahhoz, ahogyan én néztem fel anyámra, amikor ujjaival benyomkodta a magokat a nedves földbe.

*

Az első megállóm a vadgazdálkodás és a nemzeti parkok felügyelete Gabarone-ban, ahol engedélyt kérek, hogy átszállíthassunk egy elárvult borjút Karen Trendler dél-afrikai rezervátumába. Mint kiderül, a Botswanát és Dél-Afrikát elválasztó határvonalon kész rémálom átjutni, amióta a dél-afrikai hadsereg 1985-ben rajtaütött az ANC gabarone-i irodáin és megölt húsz embert. Sikerül időpontot

kérnem a vadvédelmi hivatal vezetőjétől, egy Wilhelm Otto nevű férfitől, aki nevetségesen vékony bajszával olyan benyomást kelt, mintha csak most vette volna le szájáról a kakaós bögrét. Otto tudtomra adja, hogy ez nem olyan, mint amikor nyaralni viszem a chihuahuámat. Botswanában az elefántok állami tulajdonban vannak, nemzetközi engedély kell ahhoz, hogy egy is átlépje a határt.

Trendler rezervátumába utazom, és kifejtem a helyzetet abban a reményben, hogy hajlandó befogadni az árvát. Amint megemlítem, hogy Lesego az orvvadászok áldozata, érezhetően felkeltem a szimpátiáját. Minden létező fórumon hevesen tiltakozik az elefántcsont kereskedelme ellen, és a kézfogás nyomán bele is egyezik, hogy otthont ad Lesegónak, majd bemutat a többi árvának – számos orrszarvúnak, egy cercófmajomnak és egy sólyomnak, valamint egy másik elefántborjúnak.

A részleteket mindazonáltal rám hagyja, ezért a rezervátumból Pretoriába utazom, hogy szerezzek egy CITES beviteli engedélyt, majd visszatérek Gabarone-ba a kiviteli engedélyért. Végül egy vaskos mappában rendelkezésemre áll minden szükséges irat, hogy kezdeményezzem Lesego átszállítását. Hét nappal később az utolsó állomás a legelső hely, ahol jártam: a gabarone-i hivatal. Wilhelm Otto emlékszik rám. Az árvák védőszentjének nevez, és behív az irodájába. Amíg íróasztala túlsó oldalán kókadozom a hőségben, bő tíz perc alatt végignyálazza a papírokat. *Ha így haladunk, Lesego felnő, mire átszállítjuk*, gondolom. Otto végül felnéz.

– Minden pont és vessző a helyén van – jelenti be. – Szép munka, Miss Metcalf.

– Doktor – igazítom ki.

Összeszűkül a szeme.

– Hát, ha maga mondja...

Nem fogok ezen civakodni valakivel, akinek a kezében van Lesego sorsa.

– Mi lesz most?

– Amint tudunk, kiküldünk egy orvost, talán már a hét végén. A borját elaltatják és átszállítják Dél-Afrikába.

Felajánlja, hogy elvisz a helyi hotelbe, de alig várom, hogy visszatérjek a rezervátumba Lesegóhoz. S talán Neóhoz, akivel megoszthatom a jó hírt.

A rezervátumban mindig tudjuk, ha látogató érkezik. Rádión beszélnek, amint áthalad a kapun, pedig onnan még legalább negyven percet kell autózni, amíg eléri magát a tábort. Ezért sem lep meg, hogy Grant már vár, amikor befordulok.

– Megcsináltam – lelkenedezem. – Nem ment könnyen, sőt ami azt illeti, *nehezen* ment, de vasárnapra itt lesz az orvos. Karen Trendler is belement, hogy fogadja... – Az arckifejezése láttán torkomon akad a mondat, egyik szótag a másik után, ahogyan a kavicsok hullnak vissza a mélybe. – Grant – szorul el a torkom. – Mi a baj?

Azokra a kis sárga táviratokra gondolok.

Grant hazakísér, útközben mondja el. Lesogo attól a perctől fogva nem eszik, hogy elmentem. Próbálkozhat Neo bármivel, megtagadja az ételt. Azóta nem evett vagy ivott, hogy itthagytam... immár egy teljes hete.

– Az én hibám – mormolom magam elé.

– Hívtam Sheldrick kenyai árvaházát. A hetvenes évektől fogad be elárvult borjakat, amikor a Tsavóban még hemzsegtek az orvvadászok. Gondoltam, ha valaki tud segíteni, ő az. Alice... a gondozók mindig váltják egymást. Nem egyvalaki vigyáz a borjúra, mert túlságosan kötődne hozzá. – Grant megáll, és felém fordul. – Azelőtt, ha a gondozó csak egy napra elment, a borjú nem evett. Gyászolni kezdett. Azoknak az első borjaknak a szíve megszakadt bánatukban.

Erre már rohanni kezdek. Úgy suhanok az út felett, a kunyhóm felé. Elemlámpát kötöttek a tornác fölé, ahol Neo ül Lesegóval. Kiugró homlokát, beesett arcát simogatja. Látom a hátbőrnek feszülő

csigolyákat. Lesego ennyi idő alatt teljesen leépült.

Azelőtt is elhagytam, de csak percekre. Meddig várhatott rám, mielőtt kezdte feladni?

Neo feldúlt arccal néz fel rám.

– Itt vagyok, Lesego – nyugtatgatom a borjút. – Sosem hagynálak el. – Az elefánt küszködve próbál felállni, de túlságosan gyenge. Fakó, színtelen a szeme. Bőre megereszkedett az álla alatt. Próbálok megemelni a fejét, de túl nehéz, ezért én fonom át a testemmel, mintha átadhatnék neki az erőmből.

Kiderül, hogy *lehet* valakit túlságosan is szeretni.

Annyira, hogy amikor elhagy minket, mintha a szívünket tépné ki.

Ekkora veszteséget lehetetlen túlélni.

– Nemsokára jobban leszel – bizonygatom. – Hamarosan új otthonod lesz Dél-Afrikában. – Miközben ezzel hitegetem, tudatosul bennem, hogy csak akkor tarthatom meg az ígéretem, ha velem maradok. *Vigyázz, mit kívánsz*, gondolom. Amikor elkísértem Mpho csordájához, azt gondoltam, nem tudok élni nélküle – miközben mindvégig ő volt az, akik nem tudott volna élni *nélkülem*.

Hajnali három után történik meg, miközben arcomat Lesego hasához préselem. Az egyik pillanatban még hallom az ütemes dobogást a bőre alatt. A másikban már nem.

Tswana nyelven kétféleképpen lehet elköszönni. *Tsamaya sentle* annyit jelent, „jó utat”. A *sala sentle* jelentése, „jó maradást”. Attól függ, hogy ki megy el és ki marad hátra.

*

Egyszer egy folyó közelében találkoztam az ott legelésző csordával. Az egyik borjú függetlenül magától, talán húsz-harminc méternyire is elkószált, de persze az összes nőstény tudta a pontos helyzetét, mintha rádiójeleket bocsátana ki. Hirtelen egy krokodil rontott elő a vízből, szélesre tárt állkapcsával, rózsaszín szivacsra emlékeztető

nyelvével. A borjú anyja nem láthatta, a folyókanyaron túl legelt, valahogyan mégis megérezte, hogy a kölyke bajban van. Mozgásba lendítette mind a négy és fél tonnáját, fürgébben, mint egy tizedekkora állat képes lett volna. Mielőtt még elfordíthattam volna a slusszkulcsot, a borjú mellett termett, hogy elijessze a krokodilt. Nekirontott, és menet közben félrelökte a kölykét, aki úgy kacszózott a víz felszínén, mint a kavics, azután ormányával megragadta a krokodilt, a farkánál fogva megpörgette a feje felett, és olyan erővel csapta egy fához, hogy holtan zuhant a földre.

A borjú bemenekült anyja ölének biztos menedékébe.

Amikor az ember igazán, őszintén megrémül, ez az egyetlen hely, ahová vágyik.

*

Ott vagyok, amikor a műtét után először nyitja ki a szemét.

– Ezek a drogok – mormolja. – Mindenfélét látok tőlük...

Aprónak tűnik a kórházi köntösben, a mellkasát átfogó kötésben. Az ágyra fellógatott két edény megtelik rózsaszín folyadékkal, a műanyag csövek kígyózva vesznek el a géz alatt. Különös érzés ilyennek látni, megfosztva erejétől és hatalmától, de arca még smink nélkül is olyan gyönyörű, hogy azon kapom magam: elfésülöm hajamat az arcomból és próbálom rendbe tenni kontyomat.

– Anya – nyúlok a keze után. Az egyik ujja haragos vörös, ahol ráharap a pulzoximéter.

– Vacakul nézel ki – jegyzi meg anyám, mire feltör belőlem az ideges nevetés, a félelem mellékterméke.

– Ezt én is mondhatnám.

Teljes huszonnyolc órát utaztam. Mintha egy előző életben történt volna, amikor berontottam Grant szűkös irodájába, és közöltem, hogy hazamegyek. *Megkérhetsz, hogy lépjek ki a programból, vagy adhatsz egy kis szabadságot.*

Mennyi?, kérdezte.

Még nem tudom. Azután végre hangosan is kimondtam: *Beteg az anyám.*

Csak a gond van veled, tűnődött el Grant. Született bajkeverő vagy, de az a helyzet, hogy az ilyen bajkeverők viszik előre a világot.

Az orvos elmondja, hogy radikális masztektómiát kellett végrehajtani. Azt mondja, hatalmas volt a tumor és átterjedt a mellkasizmokra is. S még csak ezután jön a kezelés – kemó vagy sugárzás –, hogy végezzenek a felderítetlen rákos sejtekkel, amelyek tovább keringtek a véráramban.

Anyám olyan régóta hallgat, hogy azt hiszem, újra elragadta az álom. Amikor felé fordulok, rádöbbenek, hogy sír – s ez olyasmi, amit még sosem láttam tőle.

– Azt hittem, nem jössz el. Hogy azt kapom, amit érdelek...

Lenézek a kötésekre, a Betadin barna foltjaira a gézen, az infúzióra a könyökhajlatában.

– *Ilyet senki sem érdemel* – mormolom.

Az első Western Union-távirat úgy csapott le rám, mint a villám. BETEG VAGYOK. RÁK. GYERE HAZA. ANYA. Két éve most először hallottam róla, leszámítva egy 50 dolláros bankjeggyel kibélelt képeslapot, amit karácsonyra küldött, meg egy másikat, amit a születésnapomon kaptam meg. Természetesen egyik alkalommal sem hívtam fel. Könnyű leküzdeni a késztetést, ha úgy hisszük, a másik hallani sem akar rólunk.

Csak ha nincs más választása.

A tequilára gondolok, amit ledöntöttem, miután elolvastam a táviratot. Hogy az sem törölte le a papírról a szavakat. Hogy csak száguldottam a vadonban, mint egy őrült, arcomban a széllal, karomon a bőrt összekaristoló faágakkal, miközben próbáltam bármit érezni a bűntudaton kívül.

Azután rátaláltam Lesegóra.

Ha úgy tehetnék, mintha nem olvastam volna a szavakat, mintha meg sem érkezett volna a távirat, akkor talán igaz se lenne? Ha nem beszélnék róla, nem létezne? Tudtam, hogyan működik a tudomány. Ha nem vizsgáljuk elég tüzetesen, sosem találunk hibát a kísérletben. Sosem vesszük észre a rosszindulatú sejteket. Miután megkaptam a táviratot, nem válaszoltam anyának és nem repültem haza, mert akkor be kellett volna ismernem magamnak, hogy mindez valóságos. Hogy anyám, akinek rettegettem csalódást okozni és akinek a szeretetét hajsoltam, mégsem sebezhetetlen.

Talán az időeltolódás, talán a megbánás miatt, de az érdes kórházi lepedőhöz préselem az arcom, úgy zokogok. Megsiratom anyámat. Megsiratom Lesegót. Megsiratom Neót. Megsiratom mindazt, amit örökre elveszítettem.

– Igazad volt – vallom be. – Nem kellett volna eljönnöm Cambridge-ből. Ott kellett volna maradnom a Harvardon, és tanulmányoznom azokat a hülye majmokat, hogy ne haragudj rám két teljes éven keresztül.

– Azt hitted, haragszom rád? – kérdezi. – Azt hittem, te haragszol rám. Sosem hívtál vagy írtál.

– *El sem köszöntél tőlem* – bukik belőlem.

A hosszú némaságban parányinak, jelentéktelennek érzem magam.

– Nem tudtam kimenni a reptérre, Alice – sóhajt fel anyám. – Nem azért, mert haragudtam. Nem bíztam magamban, hogy el tudlak engedni.

Keze felemelkedik az ágyra, és súlyosan pihen meg a fejemen. Megcirógatja a hajamat.

– Ahhoz képest, hogy mennyi minden tudsz az agyról – mondja –, semmit sem tudsz a szívről.

*

A vadonban az elefántanya és lánya addig marad együtt, amíg egyikük

meg nem hal. Ezalól csak egy kivétel van. Ha a korlátozott erőforrások ezt indokolják – mondjuk szárazság idején, vagy ha a csorda túl nagyra nő ahhoz, hogy az adott terület eltarthassa –, a mátriárka dönthet úgy, hogy kettéosztja a csordát. Az elefántok egyik részét elvezeti az egyik irányba, míg lánya a többiekkel egy másik úton indul el. A család nem bomlik fel, de mindketten tudják: ha együtt maradnak, annak a többiek látják a kárát. Egyszerűen jobbak a túlélési esélyeik, ha nem vetélkednek ugyanazokért az erőforrásokért.

A dolgok azonban változnak. Amikor a föld bőségesen terem és a folyók újra felduzzadnak, anya és lánya is egyesül. Hatalmas ünneplés közepette. Izgatott trombitálással és hangorkánnal, mégis érzelmesen és gyengéden. Mintha sosem váltak volna el.

*

Néha, amikor anyám szobájában ülök, amikor nézem, hogyan tornázik a fal mellett és próbálja visszanyerni az erejét – vagy hetekkel később, amikor elviszem a kezelésekre –, az ablakon kinézve Afrikát látom. Eltűnik a lucskos New England-i szürkeség, a csupasz fák reszkető ágaival együtt. Látom a napot, ahogyan szélesen elterpeszkedik a horizonton, mielőtt az éj egy tűszúrással kipukkantaná. Látom a zsiráfok sziluettjeit a tisztások felett, hallom a hiénák tébolyult örömét. Érzem, ahogy Lesego hátulról belém ütközik, ahogy Neo hangjának dallama betölti a fülem.

Meg kellett tanulnom, hogyan legyek anya, mielőtt rájöttem, milyen szerencsés vagyok, hogy gyermek lehetek. S miután az orvosok sem tudják, meddig élhetek még ezzel a lehetőséggel, csak sóhajtásnyi időkre engedem magamhoz Afrikát. Nem hagyom, hogy magával ragadjon. Egy napon még visszatérek oda, de ez nem az a nap.

Ma nekem kell vigyáznom anyámra.

S talán ültetek egy új virágot az ablakpárkányra, a napfénybe.